

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Міжнародні економічні відносини

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

29 Міжнародні відносини

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

292 Міжнародні економічні відносини

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему «ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
З КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС»**

здобувача Храпко Олександр Олегович

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Ткаленко С.І.

_____ (підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор економічних наук, доцент Федірко О.А.

_____ (підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Міжнародні економічні відносини
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти ХРАПКУ ОЛЕКСАНДРУ ОЛЕГОВИЧУ

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: «Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «__» _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА <i>(термін подання – до 01.11)</i>
Розділ 2	МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС <i>(термін подання – до 01.12)</i>
Розділ 3	ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС <i>(термін подання – до 30.12)</i>

Об'єкт дослідження:	процес інвестиційного співробітництва
Предмет дослідження:	є сукупність теоретичних та прикладних аспектів інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС з врахуванням особливостей розвитку національної економіки на сучасному етапі, враховуючи війну
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	є розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо ефективного інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	1.1. Роль інвестиційного співробітництва між державами у глобальній економіці 1.2. Рух прямих іноземних інвестицій як основа міжнародного інвестиційного співробітництва 1.3. Інституційне забезпечення інвестиційного співробітництва
У розділі 2	2.1. Аналіз руху інвестицій між Україною та країнами-членами ЄС 2.2. Механізм реалізації інвестиційного співробітництва 2.3. Тенденції інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС
У розділі 3	3.1. Сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва 3.2. Зміни в інвестиційній політиці як основи співробітництва 3.3. Подальші шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____

(підпис)

Ткаленко С.І.

(ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 2022 р.

Завдання одержав студент

_____

(підпис)

Храпко О.О.

(ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 2022 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 95 сторінок, 7 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел з 70 найменувань, додатки

«Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження у магістерській роботі є процес інвестиційного співробітництва.

Предметом дослідження магістерської роботи є сукупність теоретичних та прикладних аспектів інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС з врахуванням особливостей розвитку національної економіки на сучасному етапі, враховуючи війну.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо ефективного інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС.

Поставлена мета обумовила виконання наступних завдань:

- на теоретичному рівні розкрити основні засади інвестиційного співробітництва між державами у глобальній економіці;
- дослідити сутність та причини руху прямих іноземних інвестицій як основи міжнародного інвестиційного співробітництва;
- розкрити особливості інституційного забезпечення інвестиційного співробітництва;
- досліджуючи сучасний стан інвестиційного співробітництва України з країнами Європейського Союзу проаналізувати рух інвестицій;
- виявити основні характеристики, елементи механізму реалізації інвестиційного співробітництва;
- виявити тенденції інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС;
- охарактеризувати сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва;

- виявити проблеми в інвестиційному співробітництві та дослідити зміни в інвестиційній політиці як основи такого співробітництва;
- запропонувати подальші шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС

Теоретична, методологічна та практична значущість отриманих результатів

Теоретична та методологічна значущість відбивається у дослідженні ролі та значимості інвестиційного співробітництва між країнами світу та проведення ретроспективного аналізу. Практична значущість має прояв у розкритті механізму здійснення інвестиційного співробітництва між країнами Європейського Союзу та Україною та виявлення подальших шляхів інвестиційного співробітництва, у тому числі у післявоєнному відновленні.

Інформаційна база дослідження включає фахові зарубіжні та вітчизняні статті, монографії, навчальні посібники, звіти фахівців у сфері міжнародного інвестування та інвестиційного співробітництва. Магістерська дипломна робота написана на основі статистичних даних Державної служби статистики України, Євростату, Міжнародного інвестиційного звіту (ЮНКТАД), статистичний даних Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні та Національного Банку України.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: інвестиційне співробітництво, інвестиційна політика, прямі іноземні інвестиції, економічний розвиток, міжнародне співробітництво, європейські інвестори, кредитування.

В І Д Г У К

про кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
заочної форми навчання спеціальності «292 Міжнародні економічні
відносини» освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»

ХРАПКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕГОВИЧ

на тему: «Інвестиційне співробітництво України з країнами-
членами ЄС»

1. Актуальність теми: в сучасних умовах розвитку світової економіки, в умовах глобалізації особливої актуальності набуває інвестиційне співробітництво. Особливого значення тематика набуває для України, яка веде війну з країною-агресором сусідом, і залучення прямих іноземних є конче необхідним для економічного розвитку. Тому тема потребує подальшого її дослідження.

2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи: автором досліджено теоретичні аспекти інвестиційного співробітництва, визначена його роль в економіці приймаючих країн, розкритий механізм здійснення інвестиційного співробітництва між країною та ЄС.

3. Наявність самостійних розробок автора: автором проаналізований рух інвестицій між Україною та країнами ЄС; здійснені прогнозовані значення до початку війни щодо перспектив руху ПІІ між Україною та ЄС, водночас зазначено, що війна змінить ці тенденції; виявлені тенденції інвестиційного співробітництва.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: автором виявлені сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва та запропоновані шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС.

5. Наявність недоліків: суттєвих недоліків не виявлено, дипломна робота відповідає загальним вимогам щодо її оформлення.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота допускається до захисту з оцінкою 50 балів.

Науковий керівник:

д.е.н., професор

_____
(підпис)

Ткаленко С.І.

(прізвище, ініціали)

“25” січня 2023 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу здобувача вищої освіти за спеціальністю
 292 «Міжнародні економічні відносини»
 Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
Храпка Олександра Олеговича
 на тему «Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС»

Кваліфікаційна магістерська робота Храпка О.О. присвячена аналізу сучасного стану та визначення впливу співробітництва України з країнами-членами ЄС на основі аналізу та узагальнення теоретичних і практичних аспектів.

Актуальність теми зумовлена тим що, інвестиції слугують вагомим рушієм економічного зростання для національних економік країн світу, в тому числі і для економіки України. Сучасний етап світового економічного розвитку характеризується тим, що економіки країн, держав, груп країн (інтеграційних угруповувань) є взаємозалежними і знаходяться у стані складної взаємодії, враховуючи той факт, що усі країни знаходяться на різних рівнях соціально-економічного розвитку. Тому, інтеграція національних економік країн світу у світову господарську систему відбувається, як правило, на багатосторонніх засадах, з врахуванням різного ступеню участі країни у світовому товарообороті, в русі капіталу, в обміні технологій.

Україні, особливо на сучасному етапі, під час ведення війни необхідна підтримка країн-партнерів, це в першу чергу ряд європейських країн. Надходження сьогодні європейських інвестицій, особливо в об'єкти критичної інфраструктури та інші проекти, пов'язані з війною є найкоротшим шляхом відновлення післявоєнної економіки та її подальшого економічного розвитку.

Робота дає змогу зробити висновок про широку обізнаність її автора з проблемами міжнародних економічних відносин та міжнародних інвестицій загалом та особливостями залучення іноземних інвестицій у приймаючі країни. У даній магістерській роботі Храпка О.О. продемонстрував вміння застосовувати набуті теоретичні знання зі спеціальності для розв'язання конкретних практичних завдань та продемонстровано навички аналітичної роботи.

Серед позитивних аспектів роботи слід відзначити органічне поєднання теоретичних та практичних моментів з урахуванням досвіду роботи автора в МЗС України, що безперечно, відкриває можливості використання основних результатів магістерської роботи на практиці. Автором ґрунтовно проаналізовано комплекс чинників, що впливають на ефективність співробітництва між Україною та країнами ЄС.

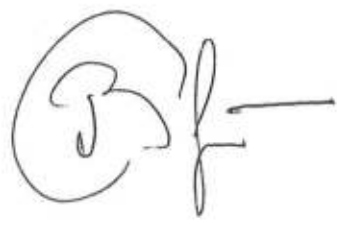
Водночас робота має деякі недоліки, зокрема, автору слід було б звернути більш уваги на базові нормативно-правові акти що діють в Україні та в ЄС на предмет їх наступної гармонізації, які на практиці будуть сприятиме більш швидкому розвитку економіки та будуть корисним для України. Однак, зазначені недоліки, не позначаються на загальному рівні магістерської роботи. Результати дослідження є оригінальними, узагальненими та системно викладеними та можуть бути використаним практичній площині.

Обрана проблематика розкрита всебічно, обрані в роботі рекомендації та пропозиції мають практичну значимість і є актуальними.

Дипломна робота О.О. Храпка відповідає вимогам щодо її написання та рекомендується до захисту у ДЕК з високою позитивною оцінкою.

Рецензент:

Директор Департаменту міжнародних організацій

Валентин СКУРАТОВСЬКИЙ

Підпис В. Скуратовського завірною.

Головний спеціаліст Олесь Ч. Мурко

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	8
1.1. Роль інвестиційного співробітництва між державами у глобальній економіці	8
1.2. Рух прямих іноземних інвестицій як основа міжнародного інвестиційного співробітництва	18
1.3. Інституційне забезпечення інвестиційного співробітництва	26
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС	35
2.1. Аналіз руху інвестицій між Україною та країнами-членами ЄС	35
2.2. Механізм реалізації інвестиційного співробітництва	44
2.3. Тенденції інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС	55
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС	62
3.1. Сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва	62
3.2. Зміни в інвестиційній політиці як основи співробітництва	68
3.3. Подальші шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС	73
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми

Сучасний етап світового економічного розвитку характеризується тим, що економіки країн, держав, груп країн (інтеграційних угруповувань) є взаємозалежними і знаходяться у стані складної взаємодії, враховуючи той факт, що усі країни знаходяться на різних рівнях соціально-економічного розвитку. Тому, інтеграція національних економік країн світу у світову господарську систему відбувається, як правило, на багатосторонніх засадах, з врахуванням різного ступеню участі країни у світовому товарообороті, в русі капіталу, в обміні технологій.

Актуальність обраної теми дослідження пояснюється:

по-перше, інвестиційне співробітництво на світовому ринку має велике значення для розвитку форм міжнародних економічних відносин та міжнародних партнерських відносин між країнами, оскільки таке співробітництво передбачає поєднання зусиль двох і більше держав для досягнення спільних позитивних результатів;

по-друге, масштаби руху прямих іноземних інвестицій постійно змінюються в умовах глобалізації, лібералізації, пандемії, війни, також з'являються нові форми співробітництва на основі сучасних тенденцій розвитку системи міжнародних інвестиційних відносин;

по-третє, умовами вибору Україною євроінтеграційного шляху розвитку та залучення незалежної суверенної країни у світове господарство.

Україні, особливо на сучасному етапі, під час ведення війни необхідна підтримка країн партнерів, яку надають в першу чергу ряд європейських країн. Надходження сьогодні європейських інвестицій, особливо в об'єкти критичної

інфраструктури та інші проекти, пов'язані з війною є найкоротшим шляхом відновлення післявоєнної економіки та її подальшого економічного розвитку.

На інвестиційне співробітництво окрім війни впливають й інші чинники, зокрема глобалізація, яка торкається усіх сфер суспільного життя та економічного розвитку усіх країн світу. Сфера міжнародного інвестиційного співробітництва є досить складною системою взаємовідносин між країнами світу, і пов'язана з регулятивними інструментами, національними інвестиційними політиками та їх механізмом реалізації.

Саме завдяки інвестиційному співробітництву розвивається міжнародний ринок капіталів, залучається до ринку усе більше компаній та інших суб'єктів господарювання, держав тощо. Прямі іноземні інвестиції задовольняють попит у тих країнах, які відчувають гостру потребу. Ефективне використання залучених іноземних ресурсів сприяє економічному зростанню країн та отриманню прибутку країн-донорів. Основною інвестиційного співробітництва між країнами світу є реалізація ефективної інвестиційної політики.

Україні сьогодні слід докладати багато зусиль для перемоги у війні, і створення привабливих умов для післявоєнного відновлення економіки через поживлення інвестиційної діяльності та інвестиційної співпраці з іншими країнами світу, зокрема з європейськими. Звичайно, Україна зіштовхнеться з багатьма труднощами, водночас реформування економіки та сприяння становленню привабливого середовища підвищить рівень інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретичною та методологічною основою дослідження послужили праці зарубіжних та вітчизняних науковців. Основними теоретиками в області вивчення проблематики і тенденції у міжнародному інвестиційному співробітництві є провідні вітчизняні науковці В. Будкін, А. Вдовічен, Г. Глуха,

З. Макогін, Л. Побоченко, О. Пирог, В. Рокоча та інші. Серед іноземних фахівців виділимо праці Л. Ченга, А. Човдурі, Г. Мавротас, Л. Хуї, Е. Назіма тощо.

Отже, недостатність розкриття проблематики інвестиційного співробітництва між країнами світу обумовило вибір даної теми дипломної магістерської роботи.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо ефективного інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС.

Поставлена мета обумовила виконання наступних завдань:

- на теоретичному рівні розкрити основні засади інвестиційного співробітництва між державами у глобальній економіці;
- дослідити сутність та причини руху прямих іноземних інвестицій як основи міжнародного інвестиційного співробітництва;
- розкрити особливості інституційного забезпечення інвестиційного співробітництва;
- досліджуючи сучасний стан інвестиційного співробітництва України з країнами Європейського Союзу проаналізувати рух інвестицій;
- виявити основні характеристики, елементи механізму реалізації інвестиційного співробітництва;
- виявити тенденції інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС;
- охарактеризувати сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва;
- виявити проблеми в інвестиційному співробітництві та дослідити зміни в інвестиційній політиці як основи такого співробітництва;
- запропонувати подальші шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС

Об'єктом дослідження у магістерській роботі є процес інвестиційного співробітництва.

Предметом дослідження магістерської роботи є сукупність теоретичних та прикладних аспектів інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС з врахуванням особливостей розвитку національної економіки на сучасному етапі, враховуючи війну.

Методи дослідження

Під час написання магістерської роботи були використані наступні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких зазначимо: метод спостереження та порівняння, пізнання в процесі проведеного теоретичного дослідження основних засад інвестиційного співробітництва; метод абстрагування, порівняльного аналізу та графічні методи були використані у процесі розкриття механізму здійснення інвестиційного співробітництва між країнами Європейського Союзу та Україною, в процесі проведення аналізу щодо руху прямих іноземних інвестицій; метод експертних оцінок, метод системного аналізу був використаний при розкритті проблематики щодо подальших перспектив інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС, враховуючи особливості сьогодення – військової агресії росії проти України.

Теоретична, методологічна та практична значущість отриманих результатів

Теоретична та методологічна значущість відбивається у дослідженні ролі та значимості інвестиційного співробітництва між країнами світу та проведення ретроспективного аналізу. Практична значущість має прояв у розкритті механізму здійснення інвестиційного співробітництва між країнами Європейського Союзу та Україною та виявлення подальших шляхів інвестиційного співробітництва, у тому числі у післявоєнному відновленні.

Інформаційна база дослідження включає фахові зарубіжні та вітчизняні статті, монографії, навчальні посібники, звіти фахівців у сфері міжнародного

інвестування та інвестиційного співробітництва. Магістерська дипломна робота написана на основі статистичних даних Державної служби статистики України, Євростату, Міжнародного інвестиційного звіту (ІОНКТАД), статистичний даних Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні та Національного Банку України.

Структура роботи

Дипломна робота складається зі вступу, де розкривається актуальність проблематики; трьох основних розділів, що розкривають основний зміст диплому, який містить 7 таблиць, 13 рисунків, а також загальних висновків; списку використаних джерел з 70 найменувань; та додатки до роботи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Роль інвестиційного співробітництва між державами у глобальній економіці

На початку XXI століття міжнародне інвестиційне співробітництво та обумовлені ним світові інвестиційні потоки зазнали істотних змін і значно трансформували традиційні уявлення про роль та напрямки іноземних інвестицій, що відбувалися у попередньому столітті. До таких змін слід віднести співвідношення інвестиційних потоків між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, що швидко змінилося на переломі століть.

Інвестиційне співробітництво розглядається через призму руху прямих іноземних інвестицій, які є одним з головних факторів розвитку світової економіки на сучасному етапі, що сприяють зростанню міжнародної торгівлі на світовому ринку, співробітництву у сфері виробництва та розвитку технологій. Тобто, інвестиційне співробітництво тісно пов'язане з процесами транснаціоналізації, глобалізації, лібералізації та економічної інтеграції.

У науковій літературі існує багато підходів до розуміння сутності «міжнародного інвестиційного співробітництва». Так, міжнародне інвестиційне співробітництво можна розглядати як різновид міжнародних економічних відносин, які сприяють ефективному розподілу інвестиційних ресурсів, капіталу між двома і більше країн, які використовують переваги участі у міжнародному поділі праці [26, с. 134].

Інвестиційне співробітництво є різновидом офіційної допомоги розвитку (ОДР), сутність якої полягає у позичанні або інвестуванні відносно великих сум коштів на розвиток економіки країнам, регіонам, що розвиваються на пільгових

умовах для підтримання їхніх зусиль щодо росту та розвитку. Інвестиційне співробітництво сприяє підвищенню відповідальності тих економік країн, які розвиваються і позичають кошти; для цих національних економік співробітництво має вирішальне значення, що не лише позитивно впливає на економічне зростання, а й скорочує бідність у країнах. Інвестиційні позики також сприяють їх ефективному використанню, заохочуючи відповідальність країн, що розвиваються.

Міжнародне інвестиційне співробітництво як допомога розвитку поділяється на двосторонню допомогу, у якій допомога надається безпосередньо країнам, що розвиваються, та багатосторонню допомогу, яка надається через міжнародні організації. Двостороння допомога складається з фінансової та інвестиційної співпраці (позики ОДР та інвестиційного фінансування приватного сектора) та грантів (грантова допомога та технічне співробітництво).

Міжнародне інвестиційне співробітництво також розглядають як рух капіталу між інвестором і позичальником з метою досягнення цілей розвитку в процесі реалізації інвестиційного проекту.

Міжнародне інвестиційне як тип партнерських відносин передбачає об'єднання спільних зусиль двох чи більше держав. В результаті, відбувається поділ праці між державами, оновлюється економічна структура виробництв, оновлюються виробництва, що призводить до економічного зростання.

Основними видами співробітництва, які сприяють руху прямих іноземних інвестицій та впливають на тенденції руху капіталів є:

– по-перше, міжнародна торгівля. Вона є основною формою партнерства між державами світу, і сприяє розвитку ринковим відносинам на основі експорту та імпорту товарів. Міжнародна торгівля розвивається досить динамічно, світова організація торгівлі та лібералізації лише сприяють цьому процесу. Крім того, у торгівлі мають потребу велика кількість країн, які укладають такі договори, що

призводить до задоволення потреб однієї держави, при цьому друга держава також отримує певний дохід з такої допомоги.

– по-друге, міжнародна виробнича кооперація, яка як правило, супроводжується рухом капіталу. Такі економічні відносини виникають із метою створення будь-якого товару, послуги чи реалізації спільного проекту з певними результатами спільними зусиллями. Прикладом може стати ситуація, коли одна із країн виготовляє необхідні компоненти до кінцевої продукції, а друга з країн виробляє необхідні компоненти до готової продукції, а інша країна виробляє готову продукцію на основі цих компонентів. Міжнародні виробничі зв'язки є надійними та міцними партнерськими відносинами, у яких беруть участь самостійні компанії різних країн. Створення міжнародних виробничих кооперацій сприяє припливу інвестицій з одних країн до інших.

– по-третє, міжнародне науково-технічне співробітництво. Це вид партнерських відносин, у яких поєднують зусилля кількох держав з метою прискорення науково-технічного прогресу. Міжнародне науково-технічне співробітництво, переважно, відбувається на комерційних засадах. Досягнення конкретних цілей можливе завдяки спільному плануванню, аналізу та розробці різних проектів у науково-технічній сфері. Науково-технічні розробки на етапі розвитку суспільства мають високу інвестиційну привабливість, оскільки інвестиційні вкладення приносять чималий прибуток.

Зазначимо, що усі види міжнародного інвестиційного співробітництва позитивно впливають на економіки двох і більше країн, що уклали один з одним договір інвестиційного співробітництва. До позитивних наслідків таких взаємовідносин відносимо: зростання економічного рівня держави, виведення наявних виробництв на новий рівень, створення сучасних прибуткових проектів, забезпечення більш значущого місця в міжнародній торгівлі. Однак, при цьому усі види міжнародного співробітництва потребують необхідний рівень

капіталовкладення. Лише успішне досягнення поставленої мети дозволяє державі отримати високий прибуток, що повністю покриватиме попередні витрати.

До основних напрямів міжнародного інвестиційного співробітництва слід віднести: економіку країни, металургію, нафтовидобувну промисловість, видобуток корисних копалин, об'єкти інфраструктури, у тому числі транспорту. До того ж, співпраця може бути спрямовано на розширення, модернізацію та реконструкцію існуючих, в тому числі закордонних компаній країн, коли для досягнення необхідних цілей потребує втручання кількох країн.

Варто відзначити, що важливу роль у міжнародному інвестиційному співробітництві відіграє інвестиційна політика країн-учасниць, оскільки саме від них залежить розвиток соціально-економічної системи кожної країни, що є визначальним фактором конкурентоспроможності та результативності економіки країни в цілому, а також її господарської структури – галузей. Тільки комплексна раціональна інвестиційна діяльність на державному рівні, а також на рівні окремих організацій сприяє ефективній модернізації економічної системи держави, розвитку ринкових відносин та участі в сучасній системі міжнародного поділу праці в період глобалізації світової економіки. Реалізація раціональної інвестиційної політики дозволяє досягти ефективності інвестицій, а саме ефективності цільового вкладення капіталу в різних формах, до яких відносяться грошові вкладення в основні засоби, рухоме та нерухоме майно, нематеріальні активи та цінні папери.

Основними причинами, які в умовах глобалізації призвели до піднесення ролі міжнародного інвестиційного співробітництва є (рис.1.1.):

1. Глобалізація та інтеграція. У сучасних умовах полегшується доступ до ринку прямих іноземних інвестицій для усіх суб'єктів господарювання. На діяльність суб'єктів ринку прямих іноземних інвестицій вплив здійснюють як державні, так й ще більше недержавні органи, міжнародні організації.

2. Транснаціоналізація. Процеси транснаціоналізації, які розпочалися з кінця минулого століття пов'язані з лібералізацією ринку капіталів, розширенням діяльності транснаціональних корпорації (ТНК). Збільшення кількості дочірніх компаній, філій вимагає збільшення руху приватного капіталу, як правило, капіталу від материнської компанії. Зміцнення могутності транснаціональних корпорації призводить до зростання ролі міжнародного інвестиційного співробітництва та використання ТНК різноманітних інвестиційних інструментів.

3. Інтернаціоналізація виробництва, що вплинула на зростання ролі приватного сектору, приватного бізнесу. В процесі реструктуризації глобальної гегемонії відбувається підйом приватного сектору, де компанії зміцнюють свої позиції на міжнародному ринку та стають активними учасниками у міжнародних економічних відносинах.

4. Міжнародний поділ праці. Для підвищення ефективності виробництва в умовах глобалізації компанії беруть участь у міжнародному поділі праці, що призводить до взаємного обміну результатів виробництва та більш ефективному використанню ресурсів.

Рисунок 1.1 – Основа міжнародного інвестиційного співробітництва

Джерело: розроблено автором самостійно

Слід також зазначити, що для розкриття сутності міжнародного інвестиційного співробітництва варто з позицій економічної науки правильно оцінити співвідношення понять «інтернаціоналізація», «глобалізація» та «інтеграція». Так, у науковій літературі існують різні трактування цих понять, наприклад, Найяр Д., визначає глобалізацію як процес, пов'язаний із зростанням економічної відкритості національних економік, зростання їхньої взаємозалежності та посилення економічної інтеграції у світову економіку. Те саме можна сказати про розроблене МВФ визначення, згідно з яким глобалізація характеризується як процес інтеграції економік через торгівлю, фінансові потоки, поширення технологій, розвиток інформаційних мереж та міжкультурний обмін. При всій значущості теорії взаємозалежності вона не розкриває суті економічної глобалізації. Як зазначалося, економічна взаємозалежність у сучасному світі є асиметричною; отже, визначення глобалізації, зосереджені лише на проблемі взаємозалежності, не можуть пояснити сучасні зміни в глобальній економіці. На жаль, більшість доступних концепцій інтернаціоналізації та глобалізації нічим не відрізняються, тому необхідна теоретична точність аналітичних підходів. Як наслідок, інтернаціоналізація економіки все ще триває і трактується різними авторами по-різному. Багато дослідників просто ототожнюють інтернаціоналізацію і глобалізацію, характеризуючи ті самі явища тим чи іншим терміном, не пояснюючи їх якісного характеру різниці.

Вчені вважають, що економічну глобалізацію слід оцінювати як логічний наслідок процесу розвитку становлення і розвитку світового господарства і, відповідно, як наступний етап інтернаціоналізації національних економік.

На нашу думку, розглядаючи світове господарство як єдину систему економічних відносин, напрошується висновок про об'єктивність і регулярний характер співпраці між окремими державами, між окремими фірмами на основі переваг міжнародного поділу праці, кооперації та спеціалізація. Об'єктивний процес інтернаціоналізації світогосподарських зв'язків визначає розвиток і

поглиблення кооперації взагалі на рівні з використанням різноманітних організаційних форм, де інвестиційна взаємодія та інвестиційне співробітництво є найскладнішим компонентом цього процесу. Вчені висловлюють думку, що діалектика сучасного економічного розвитку полягає в тому, що розробка інвестиційної стратегії та структурної політики, прийняття економічних рішень відбувається на рівня основного господарюючого суб'єкта – компанії, корпорації, і вони отримують остаточне вираження при формуванні пріоритетів, які відображають соціальні потреби на рівні національної економіки. Ці два рівні поєднують ринок один з одним, де державні структури відіграють значну роль, виступаючи насамперед як інституційно-правові, а не виконавчо-економічні органи.

Як показали дослідження, протиріччя між скороченням можливостей накопичення і необхідністю радикальної і масштабної модернізації виробничого апарату нові індустріальні країни вирішували двома методами. По-перше, шляхом переорієнтації капіталовкладень на повну модернізацію на базі новітніх, більш ефективних поколінь технологій, по-друге, шляхом мобілізації всіх неінвестиційних факторів, а саме можливості переливу капіталу за допомогою розвиненого фінансового сектору, зміцнення ринкових принципів і зміна ринкових відносин між самими суб'єктами господарювання [61, с. 1084].

Інвестиційна політика, відображаючи основу економічних процесів, є суттєвою складовою комплексу заходів щодо забезпечення структурної трансформації економічної системи. Як свідчить досвід розвинених країн, першим кроком у раціоналізації інвестиційної діяльності став перехід до ресурсозберігаючих технологій, у зв'язку з цим інвестиції йшли переважно в реконструкцію та модернізацію виробництва. Технологічною базою цих процесів стали так звані «високі технології», що стимулюють зміцнення горизонтальних економічних зв'язків. Специфіка економічного розвитку індустріальних країн на сучасному етапі полягає в тому, що глобальна фінансово-економічна криза

існуючих виробничо-фінансових структур (технологічних, управлінських, організаційних тощо) змусила активізувати пошуки принципово інших не традиційних рішень.

Використання іноземних інвестицій для створення передумов для сталого економічного зростання, формування ринкових відносин та ринкової інфраструктури, а також забезпечення реструктуризації господарського комплексу з метою підвищення продуктивної віддачі від використаного ресурсного потенціалу є складовою глобального процесу руху капіталу та його інтернаціоналізації на рівні міждержавних відносин. Характерно також, що приватні інвестиції мобільніші за державні позики, значно перевищують за обсягом, є більш диверсифікованими і, що дуже важливо, орієнтовані насамперед на отримання економічного ефекту.

В даний час основні потоки прямих іноземних інвестицій циркулюють у розвинутих економіках і зосереджені на особливому попиті на високотехнологічну та високоякісну продукцію. За цих умов головним конкурентом у залученні іноземних інвестицій на світовому ринку капіталу стають країни з великими ринками, що розвиваються: Китай, Індія, Мексика, Бразилія.

Розглядаючи економічні умови міжнародного інвестиційного співробітництва, виділимо фактори, що визначають якість та інвестиційний клімат приймаючої країни [61, с.1085]:

1. Політичні фактори, що визначають розвиток інвестиційного процесу.
2. Соціальних фактори, до яких належать:
  - соціальні умови життя населення (густота населення та розподіл національного багатства, рівень життя, прожитковий мінімум тощо);
  - наявність соціальних конфліктів;
  - політична нестабільність.
3. Фінансово-економічні фактори, такі як:

- ємність існуючих локальних і світових ринків, і можливість їх розширення (для виробництва даного виду продукції);
- умови збуту (стан збутової мережі) і рівень цін на продукцію на місцевому та міжнародному ринках, а також обсяг імпорту аналогічних товарів і положення конкурентів постачальники;
- наявність компонентів, необхідних для виробництва: енергії, сировини, робочої сили, у тому числі кваліфікованої, інфраструктура тощо;
- економічна політика урядів щодо розвитку галузей, куди спрямовуються іноземні інвестиції, ступінь розвитку законодавчої бази;
- стан платіжного балансу;
- допустима частка іноземної участі в капіталі підприємства;
- податкова система, система пільг, у тому числі регіональних і муніципальних;
- фінансово-кредитна діяльність, у тому числі за участю іноземного капіталу;
- можливість переведення дивідендів, роялті та капіталу за кордон, умови ліквідації підприємства;
- можливість отримання короткострокових позик на світовому та внутрішньому ринках позичкового капіталу від банківської системи, мобілізація фінансових ресурсів шляхом випуску цінних паперів; рівень інфляції; конвертованість національної валюти;
- наявність перспективного партнера.

Також слід зазначити, що у сучасному глобальному конкурентному економічному середовищі розвиток країн (особливо тих, що розвиваються) у вирішенні проблем економічного зростання та добробуту все більше залежать від якості відносин з іноземними компаніями та державами, від участі в організації міжнародного виробництва, міжнародного рух технологій і капіталу.

На міжнародному ринку інвестиційне співробітництво можна класифікувати за секторами (рис.1.2):

- співробітництво у реальному секторі економіки, де інвестиційне співробітництво відбувається у формі спільних підприємств, участі в інвестиційних проектах;
- співробітництво у фінансовому секторі економіки, що включає в себе інвестиційне співробітництво щодо заключення контрактів на ринку цінних паперів.

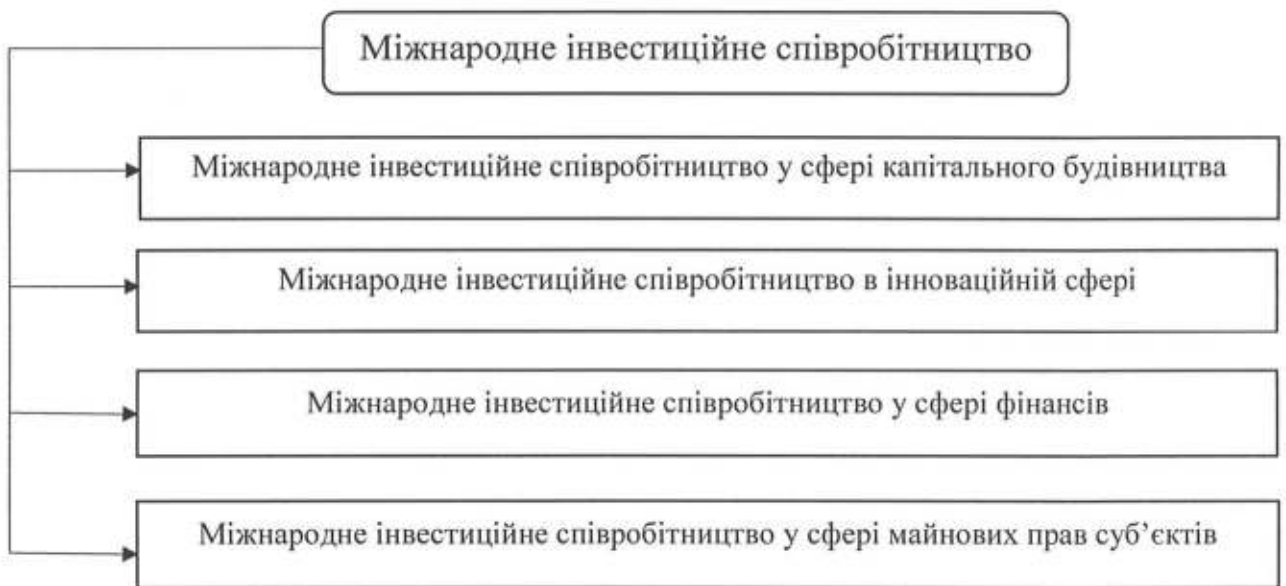

Рисунок 1.2 – Сфери інвестиційного співробітництва

Джерело: розроблено автором самостійно

Принципами міжнародного інвестиційного співробітництва є: юридично самостійне прийняття рішень суб'єктами в інвестиційному процесі; обґрунтованість прийняття рішень; взаємовигода і взаємність; зацікавленість усіх учасників інвестиційного процесу; узгодженість правил і дій; відповідальність усіх учасників інвестиційного процесу; гнучкість механізму інвестиційного співробітництва; захист прав інвесторів тощо.

Отже, міжнародне інвестиційне співробітництво виступає умовою економічного зростання на основі здійснення капіталовкладень в інновації, новітні технології і методи виробництва використовуючи міжнародний поділ праці.

1.2. Рух прямих іноземних інвестицій як основа міжнародного інвестиційного співробітництва

Основою міжнародного інвестиційного співробітництва є рух прямих іноземних інвестицій. Поняття інвестиція та інвестиційна діяльність мають різні підходи до їх тлумачення.

Інвестиції – це «усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект» [13].

Інвестиційна діяльність – це дії щодо реалізації інвестицій; або «сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [12]. Інвестиційна діяльність здійснюється в процесі капіталовкладення як в основний капітал, так і в нематеріальні та фінансові активи. В процесі реалізації міжнародного інвестиційного співробітництва виділяють такі види інвестицій: реальні, фінансові, інтелектуальні.

Реальні інвестиції це вкладення коштів на відтворення основних фондів, у приріст запасів товарно-матеріальних цінностей, соціальній та інші об'єкти інвестування, які безпосередньо пов'язані з виконанням виробничо-комерційної (операційної) діяльності організації.

Фінансові (портфельні) інвестиції – вкладення коштів у фінансові інструменти, наприклад, такі як цінні папери та депозитні банківські вклади, які

пов'язані зі стратегією інвестора брати участь у регулюванні об'єктів вкладень, орієнтованих на довгостроковий період. Водночас слід зазначити, що портфельні інвестиції можуть мати спекулятивний характер.

Інтелектуальні інвестиції передбачають підготовку спеціалістів на курсах, передачу досвіду, а також проведення спільних науково-технічних розробок. Вони включають нематеріальні активи, що вкладаються для придбання патентів, ноу-хау, ліцензії, програмної продукції, капіталовкладення для підготовки висококваліфікованих працівників, проведення наукових досліджень і розробок.

Загалом розрізняють два види іноземних інвестицій: прямі іноземні інвестиції, непрямі інвестиції (портфельні інвестиції). Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) мають місце, коли компанія, транснаціональна корпорація або особа з однієї країни інвестує в активи іншої країни або отримує частку власності в її компаніях. Зазвичай це набуває форми придбання частки в існуючому підприємстві в іноземній країні або створення дочірньої компанії для розширення діяльності існуючого підприємства в цій країні.

Прямі іноземні інвестиції можуть приймати дві різні форми: нові підприємства або злиття та поглинання (M&A). Інвестиції з нуля передбачають створення нової компанії або створення потужностей за кордоном. Інвестиції з нуля – це форма виходу на ринок, яка зазвичай використовується, коли компанія хоче досягти найвищого ступеня контролю над зовнішньою діяльністю. Злиття та поглинання означає передачу права власності на існуючі активи власнику за кордоном. Під час злиття дві компанії об'єднуються в одну, тоді як при поглинанні одна компанія переходить до іншої.

Непрямі інвестиції – також їх називають «іноземними портфельними інвестиціями» – мають місце, коли компанії, фінансові установи чи окремі особи купують частки компаній на іноземній фондовій біржі. Цей тип інвестицій не здійснюється з наміром придбати контрольний пакет акцій компанії-емітента. Як правило, цей тип інвестицій є короткостроковим за своєю природою і

здійснюється, щоб скористатися сприятливими змінами обмінних курсів або отримати короткостроковий прибуток від різниці процентних ставок. Це надає інвесторам можливість диверсифікувати свої портфелі та краще керувати пов'язаними з ними ризиками.

Іноземні портфельні інвестиції також можуть допомогти зміцнити внутрішні ринки капіталу шляхом підвищення ліквідності та сприяти покращенню їх функціонування. Це, у свою чергу, призведе до оптимального розподілу капіталу та ресурсів у вітчизняній економіці. Для економіки, що розвивається, іноземні портфельні інвестиції можуть виявитися значним внеском у її розвиток, створюючи значні багатства.

Основними стовпами інвестицій, які є основою міжнародного інвестиційного співробітництва є: сприяння інвестиціям, лібералізація інвестицій, захист інвестицій [55].

Сприяння інвестиціям – це широке поняття, яке за останні роки здобуло все більше визнання в інвестиційних колах як важливий засіб залучення інвестицій. Заходи сприяння зосереджені на тому, щоб полегшити інвесторам створювати, управляти та розширювати інвестиції. Загалом ці заходи спрямовані на підвищення прозорості та передбачуваності інвестиційного середовища, спрощення та оптимізацію інвестиційних і адміністративних процедур/вимог, а також забезпечення процедур оскарження та перегляду. Якщо говорити конкретно, то такі заходи включають різноманітні вимоги щодо публікації та інформації щодо надходження та здійснення інвестицій, створення контактних пунктів та пунктів запитів, вимоги щодо документації та розгляду неповних заявок, механізми «єдиного вікна» тощо.

Лібералізація інвестицій спрямована на вирівнювання умов гри для іноземних інвесторів на ринках третіх країн. Лібералізація охоплює принципи (наприклад, доступ до ринку, національний режим і режим найбільшого сприяння) і зобов'язання, які дозволяють відкривати ринки третіх країн для

інвесторів з розвинутих країн світу. Такі правила спрямовані на те, щоб дозволити або полегшити створення підприємств (дочірніх компаній, філій, представництв) у сферах товарів і послуг (наприклад, виробництво, сільське господарство, видобуток, виробництво енергії). Також правила доступу до ринку можуть включати усунення обмежень щодо кількості операторів або вартості транзакцій (наприклад, квоти, монополії та перевірки економічних потреб), зменшення або скасування вимог щодо іноземної власності чи вимог щодо спільних підприємств.

Стандарти захисту інвестицій надають гарантії інвесторам та їхнім інвестиціям, а також право урядів приймаючих країн регулювати законні цілі державної політики. Зобов'язання в угодах про захист інвестицій включають такі принципи, як недискримінація, чесне та справедливе ставлення до інвесторів або компенсація у разі експропріації щодо активів інвесторів у третіх країнах. Угоди про захист інвестицій можуть допомогти зменшити уявні ризики інвестування в певних країнах. Так, з моменту набуття чинності Лісабонської угоди в 2009 році ЄС має виключну компетенцію щодо захисту прямих іноземних інвестицій. У своїх останніх угодах ЄС запровадив більш чіткі правила щодо права регулювання для цілей державної політики, а також суттєво переглянув механізм вирішення спорів (Інвестиційна судова система). Традиційно угоди про захист інвестицій включали механізми врегулювання суперечок між інвесторами та державами (ISDS), які надають інвесторам прямий доступ до арбітражу проти держав.

Реалізація іноземних інвестицій проходить ряд етапів, які можна визначити за впливом ПІІ на розвиток приймаючої країни [69]:

- перший етап, коли країна починає отримувати лише іноземний капітал;

- другий етап характеризується припливом капіталу, який продовжує збільшуватися в обсягах, але все ще спостерігається невеликий експорт національного капіталу з країни у формі ПІІ;
- третій етап, експорт капіталу починає перевищувати іноземні інвестиції (чисті зовнішні ПІІ);
- на четвертому етапі загальна сума капіталу, інвестованого за кордоном, спочатку досягає, а потім перевищує загальний обсяг іноземних інвестицій, накопичених в країні;
- п'ятий етап характеризується незначними коливаннями навколо нульового рівня чистого відтоку інвестицій (приплив капіталу приблизно дорівнює його відпливу).

Міжнародний рух капіталу має враховувати економічні інтереси як країни інвестора, так і приймаючої країни. Система національних інтересів спрямована на проведення реформ та забезпечення економічного зростання (рис. 1.3)

Для оцінки ступеня впливу ПІІ на економіку країни, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, необхідно оцінити структуру валових та чистих інвестицій. Зіставлення величин валових інвестицій та амортизаційних відрахувань дозволяє визначити стан національної економіки. Якщо чисті інвестиції мають негативне значення, тобто, валові інвестиції виявляються меншими за амортизаційні відрахування, то не відбувається навіть простого відновлення виробничих фондів у процесі їх споживання, що свідчить про зниження виробничого потенціалу держави В умовах, коли відбувається не тільки відновлення основних фондів, а й їх розширене відтворення, валові

інвестиції перевищують амортизаційні відрахування, то це означає, що відбувається зростання економіки, чисті інвестиції мають позитивне значення.

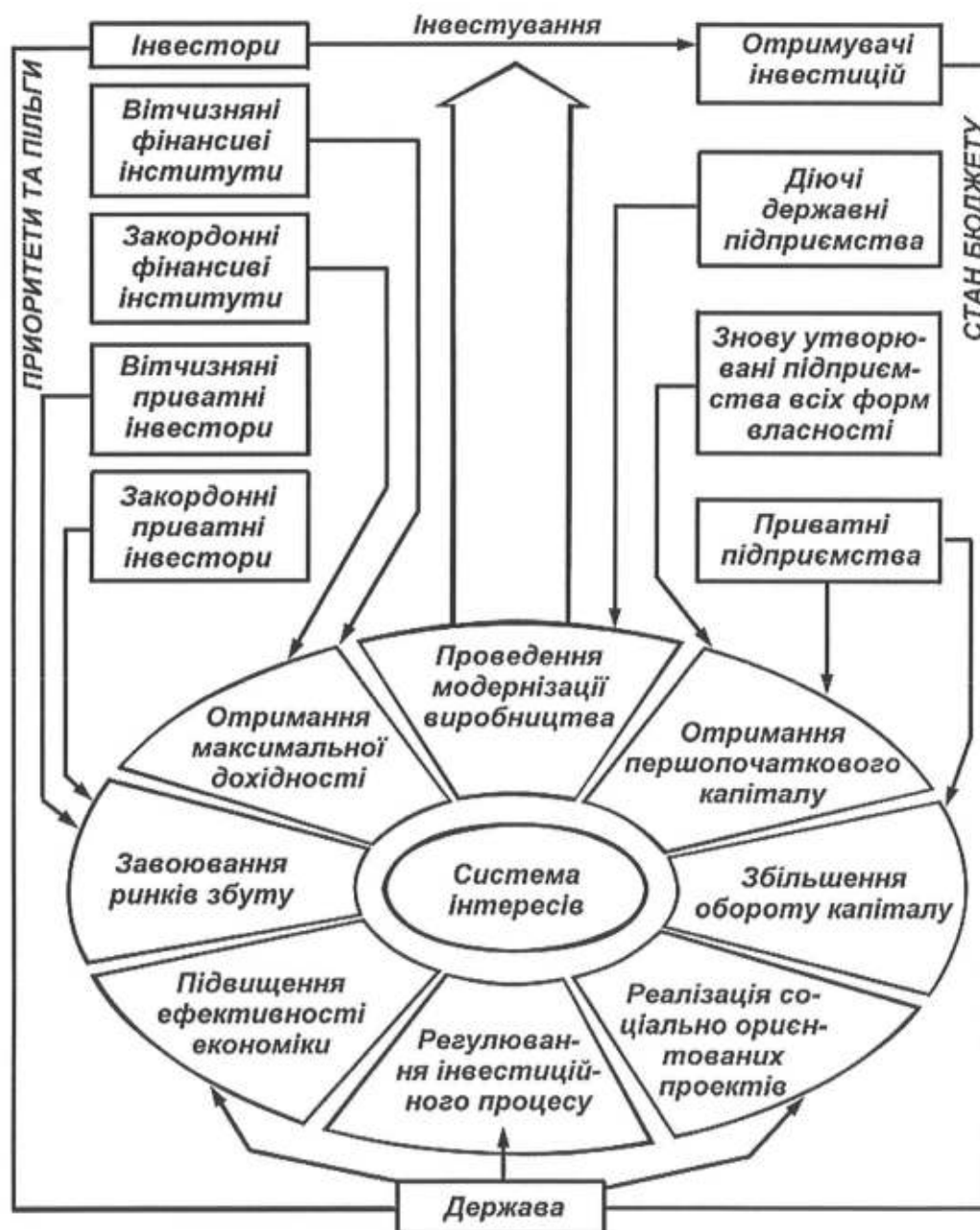

Рисунок 1.3 – Рух інвестицій у системі реалізації національних інтересів
 Джерело: складено автором самостійно

У період виходу економіки з кризових явищ важливо своєчасно використовувати не лише чисті інвестиції, а й частину амортизаційних

відрахувань на вдосконалення виробничих потужностей, інвестування в нові виробництва та технології за рахунок відмови від підтримки неефективних виробництв.

Питому вагу валових інвестицій можна визначити наступною формулою:

$$VI = \frac{НВІ}{ВВП}, \text{ де}$$

VI – питома вага валових інвестицій,

НВІ – норма валових інвестицій,

ВВП – валовий внутрішній продукт країни.

Також зазначимо, що для забезпечення темпів зростання економіки в 5-6% необхідно підтримувати норму інвестицій лише на рівні 30-35%. Досвід таких азіатських країн, як Китай та Індія демонструє, що забезпечення темпів зростання економіки на рівні 5-6% є можливим за підтримки норми інвестицій на рівні 30-35%.

Внаслідок зміни обсягу чистих інвестицій відбувається і зміна доходів, навіть більшою мірою, ніж вихідні зрушення в інвестиційних витратах. Взаємозалежність величини доходу та обсягу інвестицій виражаються через мультиплікатор. Мультиплікатор Кейнса, або мультиплікатор інвестицій (M) – це коефіцієнт, який виражається як зворотна величина граничної схильності до заощадження (ГСЗ) або зворотна величина різниці одиниці та граничної схильності до споживання (ГСС):

$$M = \frac{1}{ГСЗ} = \frac{1}{1-ГСС}, \text{ де}$$

M – мультиплікатор Кейнса,

ГСЗ – гранична схильність до заощаджень,

ГСС – гранична схильність до споживання.

Даний мультиплікатор Кейнса дозволяє оцінити і показати наскільки відбудеться збільшення національного доходу внаслідок початкових інвестицій. Дія, коли в результаті зміни компонента сукупних витрат відбувається ще більша зміна рівноважного ВВП, називається ефектом мультиплікатора. Початкові інвестиції (особливо на першому етапі) призводять до приросту національного доходу, оскільки вони лише частково йдуть на заощадження, а частина піде в споживання, внаслідок чого відбувається новий приріст національного доходу, але знову менший через відкладення заощаджень.

Підтвердженням важливої ролі прямих іноземних інвестицій для сприяння економічного зростання є досвід розвинених країн із ринковою економікою, які у повоєнний період зуміли здійснити економічне зростання своїх національних економік, і сьогодні ці держави займають провідні місця за рівнем економічного розвитку.

Економічне зростання цих країн забезпечувалося саме завдяки інвестиційному співробітництву. Таке співробітництво сприяло зростанню виробництва на основі новітніх технологій, що відбувалося прискореними темпами, завдяки чому створювалася конкурентоспроможна експортна продукція. Інвестиційний бум, який відбувався у тих країнах, сприяв зростанню економічного рівня та якості життя населення. Прямі іноземні інвестиції стимулювали розвиток нових технологій, що призвело до збільшення продуктивності праці, покращення якості продукції та робочої сили. З'явилися робочі місця з високою оплатою праці та з належними умовами праці.

Обсяги здійснених інвестицій у формі капітальних вкладень, їх динаміка зростання характеризують рівень інвестиційної діяльності держави та окремих підприємств, рівень їхньої ділової активності. У сукупності інвестиційні процеси підвищують ефективність економіки держави, регіону та області у цілому на довгострокову перспективу.

Таким чином, інвестиційне співробітництво у світовій економіці має велике значення, оскільки воно включає об'єднання спільних зусиль двох або більше держав для досягнення результатів, які приносять користь кожній стороні. Достатність інвестиційних ресурсів у світовій економіці значно впливає на розвиток ринкових відносин у національних економіках різних країн та розвиток індустріальної структури економіки на якісно новому рівні. Важлива роль інвестиційного співробітництва полягає в тому, що відбувається поділ праці між державами, оновлюється економічна структура виробництв, що беруть участь.

1.3. Інституційне забезпечення інвестиційного співробітництва

Інвестиційне співробітництво поширено у всіх країнах світу, тому необхідне врегулювання таких відносин на світовому рівні. Одним із головних методів формування нормативно-правової бази міжнародного інвестиційного співробітництва, а також основними джерелами міжнародного правового регулювання інвестиційних відносин є резолюції міжнародних організацій. Загальноприйняті правові норми та положення, що регулюють правовий режим іноземних інвестицій закладаються в міжнародних правових актах Світового банку, Міжнародного валютного фонду, СОТ, Модельних кодексах ОЕСР та у фінансових конвенціях різних міжнародних економічних організацій, наприклад, ЮНІДО, ЮНКТАД тощо.

Так, міжнародні фінансові, економічні організації сприяють руху капіталів на основі інвестиційного співробітництва. Переважно договори інвестиційного співробітництва включають інвестування важливих секторів економіки, інфраструктури держав з метою сприяння їх економічного розвитку. Так, розвиток інфраструктури є критично важливим фактором для

довгострокового зростання та економічного розвитку будь-якої країни світу. Добре сплановані та ефективно реалізовані інвестиції в інфраструктуру можуть сприяти економічному зростанню та покращити доступ до базових послуг, які покращують якість життя. У звіті Світового банку зроблено висновок, що країни, що розвиваються, повинні будуть інвестувати 836,0 млрд. дол. США на рік, або 6,1% поточного валового внутрішнього продукту, з 2014 по 2020 рік, щоб задовольнити новий попит на інфраструктуру та підтримувати рівень обслуговування наявних активів [51]. Країни, що розвиваються повинні подвоїти свої витрати до 452,0 млрд. дол. США на рік.

Крім того, за оцінками Світового банку, витрати на забезпечення інфраструктури для підтримки глобального економічного зростання та для початку усунення прогалин у інфраструктурі становитимуть 94,0 трлн. дол. США до 2040 року. Потреба в інвестиціях в інфраструктуру значно перевищує фінансування, доступне з традиційних джерел. Державний сектор забезпечує основну частину інвестицій в інфраструктуру, враховуючи властивий інфраструктурі суспільний характер. Проте державні ресурси зараз обмежені на ринках, що розвиваються, і в країнах з транзитивною економікою, оскільки уряди стикаються зі зростаючою фіскальною вразливістю внаслідок дефіциту бюджету, більш високого співвідношення боргу до ВВП, середовища з високими процентними ставками, знецінення валюти, що збільшує тягар зовнішнього боргу тощо. Водночас фінансування від міжнародних інституцій розвитку та донорських агентств навряд чи заповнить прогалину в інфраструктурі. Незважаючи на це, загальні приватні інвестиції в інфраструктуру в країнах, що розвиваються, за попередні 27 років (1990-2016), згідно з даними бази даних PPI, склали лише 1,6 трлн. дол. США, і переважно стосувалися транспортного, енергетичного та водного секторів. Це малий обсяг порівняно з потребами в інвестиціях в інфраструктуру, які становлять понад 0,8 трлн. дол. США щорічно. За оцінками Міжнародного валютного фонду, понад 100 трлн. дол. США

утримуються пенсійними фондами, державними фондами добробуту, взаємними фондами та іншими інституційними інвесторами [57]. Тому ці інституційні інвестори все частіше розглядаються як потенційне джерело фінансування інфраструктурних проектів.

Також слід зазначити, що останні два десятиліття, поряд з міжнародними організаціями заохочувалися інституційні інвестори для інвестування в інфраструктурні проекти приватного сектора. Головним рушієм цього є те, що довгостроковий характер інфраструктурних активів має потенціал відповідати інвестиційним потребам інституційних інвесторів, таких як пенсійні фонди та страхові компанії, чиї зобов'язання часто розтягуються на кілька десятиліть. Порівняно з традиційними активами, такими як цінні папери з фіксованим доходом або інвестиції в акції, інфраструктурні активи можуть приносити вищі прибутки та пропонувати нижчі кореляції та, отже, ширші можливості диверсифікації, хоча ймовірність більшого ризику.

Систему світових інвестиційних інститутів складають:

1. Фонди: Міжнародний валютний фонд сприяє валютному співробітництву і надає допомогу державам, які мають проблеми з платіжними балансами; Міжнародний фонд технологій та інвестицій надає допомогу країнам у реалізації науково-технічних проектів; Міжнародний фонд сільського розвитку здійснює допомогу через фінансування у вигляді грантів та позик.

2. Інвестиційні та регіональні банки розвитку: Світовий банк, надає фінансову допомогу країнам, що мають потребу (Міжнародний банк реконструкції та розвитку – надає позики країнам з середнім та низьким доходом, Міжнародна асоціація розвитку – надає допомогу країнам, що розвиваються, Міжнародна фінансова корпорація – надає допомогу приватним проектам, Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій – сприяють залученню іноземних інвестицій, Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів – сприяють руху міжнародних інвестицій, шляхом урегулювання суперечливих

питань); Європейський банк реконструкції та розвитку – надає позики країнам для проведення реформ і сприяє економічному їх зростанню; Азійський банк розвитку; Азійський банк інфраструктурних інвестицій; Євразійський банк розвитку тощо.

3. Глобальні інвестиційні банки, надають допомогу приватним проектам, виступають посередником у великих і складних фінансових операціях, і включають JPMorgan Chase, Goldman Sachs, Morgan Stanley, Citigroup, Bank of America, Credit Suisse і Deutsche Bank.

Міжнародний валютний фонд був створений у 1945 році для врегулювання валютно-кредитних відносин між країнами і надання фінансової допомоги країнам-членам для усунення тимчасових валютних ускладнень [21]. МВФ консультує країни з міжнародних валютних питань, сприяє впорядкуванню валютних відносин, сприяє багатосторонній системі платежів, скорочує масштаби і терміни дефіциту платіжних балансів, запобігає знеціненню грошової одиниці, сприяє усуненню валютних обмежень для безперешкодного розвитку зовнішньоекономічної діяльності тощо. Механізм фінансової допомоги включає звичайне кредитування, стенд-бай, пільгове кредитування, компенсаційне та надзвичайне кредитування, додаткове резервне кредитування.

Міжнародний фонд технологій та інвестицій є недержавною та некомерційною організацією, основним напрямком діяльності якого є організація, підтримка та управління науково-технічних проектів, у тому числі в освітній сфері. Реалізація таких проектів передбачає процес реалізації та імплементації інноваційних технологій [23].

Міжнародний фонд сільського розвитку здійснює пряме фінансування через позики та / або гранти, а також залучає додаткові фінансові ресурси для здійснення власних проектів та програм у секторі сільського господарства [22]. Міжнародний фонд сільського розвитку має власні умови щодо надання власних кредитних ресурсів, які залежать від розміру ВВП на душу населення у тій чи

іншій країні. Крім того, Міжнародний фонд сільського розвитку співпрацює з такими установами, як Світовий банк, регіональні банки розвитку, та з організаціями ООН. Досить часто усі вони виступають стороною кредитування у спільних проектах.

Група Світового банку включає усі вище перераховані інститути, які взаємопов'язані між собою, усі вони мають на меті надати допомогу, і фінансову, і консультаційну підтримуючи країни у їх економічному зростанні. Першою кредитною організацією у групі Світового банку став Міжнародний банк реконструкції та розвитку, який є самим крупним банком розвитку. МБРР шляхом фінансування допомагає країнам, які розвиваються та країнам з перехідною економікою. Банк надає позики з метою реалізації соціальних цілей розвитку. МБРР надає позики, консультаційні послуги, гарантії та здійснює управління ризиками, загалом сприяє вирішенню цілої низки регіональних та глобальних проблем. МБРР заохочує приватні іноземні капіталовкладення, сприяє економічному зростанню за рахунок підтримки міжнародної торгівлі та підтримці рівноваги платіжних балансів, сприяє реконструкції та розвитку секторів економіки через здійснення капіталовкладень на виробничі потреби.

Міжнародні фінансова корпорація організована з метою захисту приватних інвестицій, які спрямовують у першу чергу у промисловість країн, що розвиваються. Міжнародні фінансова корпорація сприяє підтримці стійкого притоку інвестицій у приватний сектор для зменшення рівня бідності населення та підвищення рівня життя у таких країнах. З розвитком кризи державних заборгованостей роль МФК посилюється.

Міжнародна асоціація розвитку створена з метою надання допомоги країнам, які розвиваються, як правило, найбільш бідним країнам, які не в змозі позичати фінансові, кредитні ресурси на умовах МБРР, такі кредитні ресурси надаються урядам, термін погашення є довгостроковий, понад 30 років. МАР забезпечує безвідсоткові кредити і гранти урядам бідних країн. МАР також

намагається знизити масштаби бідності і сприяти підвищенню рівня життя населення, та підвищенню темпів економічного росту бідних країн світу.

Багатостороннє агентство гарантування інвестицій займається сприянням потоків прямих іноземних інвестицій в нерозвинуті країни шляхом надання технічної допомоги (наприклад, надання інформації про інвестиційні можливості країн), а також забезпечення страхування та гарантій зарубіжних приватних інвесторів від різноманітних ризиків у країні кредитора [1]. Такі, як правило, пов'язані з військовими діями у тій чи іншій країні, з переводом валют, порушення умов контракту тощо.

Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів створений відповідно до Конвенції щодо вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними інвесторами для сприяння міжнародної інвестиційної діяльності через механізми урегулювання та узгодження суперечливих питань, які можуть виникнути між інвесторами та країнами позичальниками [24]. Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів відіграє важливу роль щодо встановлення єдиних правових норм та методів врегулювання інвестиційних суперечок. Центр передбачає механізм захисту прав іноземних інвесторів в процесі вирішення інвестиційних спорів, що є результативною світовою та національною нормативною і судовою системою. Врегулювання таких суперечок забезпечується або узгодженням різнобіжностей, або шляхом арбітражного суду.

Серед регіональних банків розвитку приділимо увагу Європейському банку реконструкції та розвитку, який був створений для підтримки пострадянських країн. ЄБРР переважно спрямовує ресурси у недержавний сектор країн, надає прямі кредити, бере участь у спільному фінансуванні разом з іншими кредитними організаціями, сприяє залученню іноземних інвестицій шляхом надання гарантій іноземним інвесторам, допомагає державам у проведенні структурних реформ, сприяє підвищенню конкурентоспроможності приватного

сектору та виробництв, сприяє залученню інвестицій у виробничу сферу, стимулює ринок капіталів, надає консультаційні послуги тощо.

Азійський банк розвитку спрямований на підтримку росту економіки країн Азії та Сходу, надає в країни даного регіону позики, спрямовані на проведення реформ та економічне зростання, і надає технічне сприяння [45].

Азійський банк інфраструктурних інвестицій є міжнародною фінансовою організацією, який створений для стимулювання фінансової взаємодії між країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. Діяльність банку побудована на здійсненні капіталовкладень у інфраструктурні проекти, а також проекти, які спрямовані на розширення інтеграційних процесів.

Євразійський банк розвитку – фінансова установа, яка сприяє економічному росту країн учасниць, розширенню торговельно-економічних відносин між країнами-членами. Діяльність банку побудована на здійсненні капіталовкладень у розвиток інтеграційних процесів на євразійському континенті на основі реалізації інвестиційної діяльності [8].

Крім здійснення регулюванні інвестиційних питань на міжнародному рівні, регулюються ці питання й на національному рівні кожної країни. Кожна держава на своєму законодавчому рівні також здійснює регулювання інвестиційних процесів та потоків капіталу. Таке регулювання має дві форми: пряме і непряме (опосередковане) втручання (рис. 1.4)

Пряме регулювання інвестиційних потоків, як правило, застосовується через законодавчі акти (закони, постанови), нормативи, вимоги, умови, державні заходи. Непряме втручання в регулювання інвестиційних процесів відбувається через реалізацію бюджетно-податкової політики, грошово-кредитної, інноваційної, амортизаційної, політики заохочень прямих іноземних інвестицій, тощо.

Рисунок 1.4 – Форми державного регулювання інвестиційних потоків

Джерело: [39]

Форми державного регулювання інвестиційних потоків визначають інвестиційний клімат, який для іноземних інвесторів може бути привабливим або не привабливим, і прямо впливає на залучення іноземних інвестицій.

Оскільки майже усі міжнародні інвестиційні організації, фонди, банки здійснюють капіталовкладення, що сприяє економічному зростанню держав, то також акцентуємо увагу на тому, що на сьогоднішній день точаться дискусії з приводу того, як інвестиції, зокрема іноземні інвестиції впливають на економічне зростання. Між інвестиціями та економічним зростанням беззаперечно існує

причинно-наслідковий взаємозв'язок. Так, є ряд іноземних і вітчизняних фахівців, які у своїх наукових працях прийшли до сильного позитивного впливу від залучення іноземних інвестицій на економічне зростання (табл. 1.1)

Таблиця 1.1

Вплив прямих іноземних інвестицій на економічне зростання

Автор	Результати досліджень
Глуха Г. Я. [5]	У своєму дослідженні доводить про тісний зв'язок між МП та економічним зростанням
Макогін З. Я. [19]	ППІ на економічне зростання регіонів здійснює вплив, але він є слабким. За допомогою результатів тесту Гренджера ППІ в деяких регіонах повільно впливає на зростання, а в деяких регіонах залежності не виявлено
Меліхов А. А. [20]	У своїй праці побудував багатофакторну кореляційну модель ВВП України від багатьох факторів, у тому числі ППІ, та їхній вплив на результативний показник. Модель виявилась значимою та адекватною, де показані сильні причинно-наслідкові зв'язки
Редзюк Є. В. [35]	ППІ впливає на економічний розвиток. Інвестиційні потоки слід спрямовувати у стратегічні галузі та в інноваційний сектор, з одного боку, а з іншого – контролювати й координувати ситуацію на макrorівні та сприяти формуванню привабливих факторів для подальшого залучення ППІ
Резнікова Н. В. [36]	ППІ впливає на економічний розвиток і формує залежність за позиціями: стимулюються внутрішні інвестиції, зростає експортний потенціал, зміцнюється людський потенціал, забезпечення макроекономічної стабілізації
Чоудхури А. [48]	Досліджує причинно-наслідкові зв'язки між ППІ та економічним ростом із використанням економетричної методології щодо вивчення зв'язку між двома змінними. Емпіричні дані чітко показують, що саме ВВП є причиною ППІ, а не навпаки
Хой Л. [58]	Причинність між ППІ та зростанням ВВП відбувається в будь-якому напрямку

Аналіз наукових праць засвідчує, що прямі інвестиції як правило, здійснюють позитивний вплив на економічне зростання, особливо коли держави ефективно використовують залучені ресурси.

РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1. Аналіз руху інвестицій між Україною та країнами-членами ЄС

Сучасний етап розвитку світової економіки відбувається в умовах глобальних економічних перетворень, що і визначає загалом риси розвитку світового господарства. На сучасному етапі зростає взаємозалежність країн, зростає взаємозалежність і між Україною та країнами ЄС. Це вимагає застосування нових підходів у співробітництві, зокрема й застосування нових інструментів в інвестиційному співробітництві на основі гнучкої системи відносин імж країнами.

Розглядаючи та аналізуючи інвестиційне співробітництво між Україною та країнами ЄС слід зазначити, що ЄС виступає донором по відношенню до України (табл.2.1)

Таблиця 2.1

Рух прямих іноземних інвестицій між Україною та ЄС

млн.дол. США

Рік	ПІІ в Україну			ПІІ з України		
	Всього	з країн ЄС	% країн ЄС	Всього	у країни ЄС	% країн ЄС
2015	32122,5	24982,8	77,8	6315,2	6111,0	96,8
2016	31230,3	23425,7	75,0	6346,3	6115,1	96,4
2017	31606,4	24145,2	76,4	6322,0	6075,5	96,1
2018	32905,1	25972,3	78,9	6294,4	6084,4	96,7
2019	35809,6	28289,3	79,0	6272,7	6086,0	97,0

Джерело: [6]

Аналіз таблиці 2.1. показує, що прямих іноземних інвестицій з країн ЄС надходить у п'ять разів більше, ніж Україна спрямовує національні капіталовкладення у європейську економіку. Майже до 80% усіх прямих іноземних інвестицій – європейські інвестиції, що засвідчує провідну роль ЄС в інвестиційному співробітництві. ЄС виступає не лише донором для України, але й донором у світовому економічному просторі.

Статистичні дані засвідчують поступове зростання припливу ПІІ в Україну з ЄС за період 2015-2019 рр., водночас можна зазначити, що спостерігалися скачки зростання у 2004 році, що було обумовлено приєднання східних європейських країн до ЄС.

Зростання руху європейських ПІІ відбувається останні десятиліття, що обумовлено євроінтеграційним вектором України та відповідної інвестиційної політики Європейського Союзу, що сприяло більш ефективному залученню європейських країн щодо здійснення капіталовкладень за межами європейської спільноти. Крім того, інвестиційне співробітництво стало більш ефективним за рахунок зростання економіки Європейського Союзу.

У розрізі усіх європейських країн залучення ПІІ в Україну наведено у таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України

млн. дол. США.

	2015	2016	2017	2018	2019
Усього	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 905,1	35 809,6
ЄС (дані на 2022 р.)	24 982,8	23 425,7	24 145,2	25 972,3	28 289,3
Усього з країн ЄС-15	13 347,9	12 936,9	13 400,8	14 475,1	16 029,7
Австрія	1 152,6	1 099,9	1 038,8	1 150,0	1 249,4
Бельгія	96,8	99,3	103,9	104,7	104,8
Болгарія	32,1	38,4	39,9	42,9	47,8
Греція	41,8	44,3	43,0	46,6	50,1
Данія	138,8	137,6	153,6	158,2	157,5

Естонія	243,3	222,1	235,0	239,0	248,2
Ірландія	72,9	42,8	48,4	39,7	41,6
Іспанія	56,1	59,0	63,5	61,5	60,2
Італія	216,4	196,7	201,6	242,4	249,3
Кіпр	9 894,8	8 785,5	8 932,7	9 544,5	10 368,9
Латвія	49,0	40,0	38,2	43,0	44,2
Литва	137,1	121,7	124,6	150,0	183,3
Люксембург	363,9	660,1	515,8	484,9	555,8
Мальта	46,0	56,9	59,3	50,6	61,0
Нідерланди	6 090,3	6 028,4	6 395,0	7 118,7	8 301,4
Німеччина	1 604,9	1 564,2	1 682,9	1 701,4	1 843,1
Польща	679,4	509,1	571,3	631,7	693,7
Португалія	5,5	3,2	4,3	4,5	4,6
Румунія	20,2	19,3	20,1	24,8	24,4
Словаччина	72,2	71,1	74,9	66,5	69,1
Словенія	19,5	18,7	20,1	21,6	20,9
Сполучене Королівство ВБ та Північної Ірландії	1 785,2	1 947,0	1 944,4	2 131,2	2 060,6
Угорщина	333,7	498,1	511,1	565,1	380,7
Фінляндія	89,8	110,2	131,0	142,0	142,7
Франція	1 299,1	615,6	723,4	744,4	845,5
Хорватія	1,4	1,6	1,3	1,4	2,3
Чехія	106,2	106,3	115,8	116,2	115,1
Швеція	334,0	328,8	351,2	344,9	363,2

(дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

31 січня 2020 року ВБ вийшла з ЄС

Джерело: [6]

Аналіз даної таблиці показує, що найбільше ПІІ, понад 10 млрд. дол надійшло з Кіпру, понад 8 млрд. дол. США надійшло з Нідерландів, понад 2 млрд. дол. США – з Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Кіпр є офшорної зоною, тому доведено, що більша частина прямих інвестицій має походження українське. Разом перші п'ять країн становлять понад 50% усіх європейських інвестицій. Нідерланди і ВБ також мають офшорні зони. Найбільші європейські країни, які інвестують у виробництво, реальний сектор української економіки це Австрія і Німеччина.

Для України інвестиції є необхідною складовою подальшого економічного розвитку, особливо на європейські інвестиції Україна розраховує на післявоєнне відновлення. Крім того, навіть ще до війни були підписані двосторонні угоди з європейськими країнами про інвестиційне співробітництво. Таке співробітництво передбачає взаємовигоду для усіх країн, сприяє підвищенню інвестиційного співробітництва між компаніями країн. Такі діє сприятимуть економічному розвитку не лише України, а й країн Європейського Союзу.

Отже, рух європейських інвестицій в Україну щорічно зростав до початку вторгнення РФ в Україну у лютому 2022 р. Переважно європейські інвестиції вкладалися у сектори економіки, де можна було б швидко окупитися і отримати прибуток (рис.2.1)

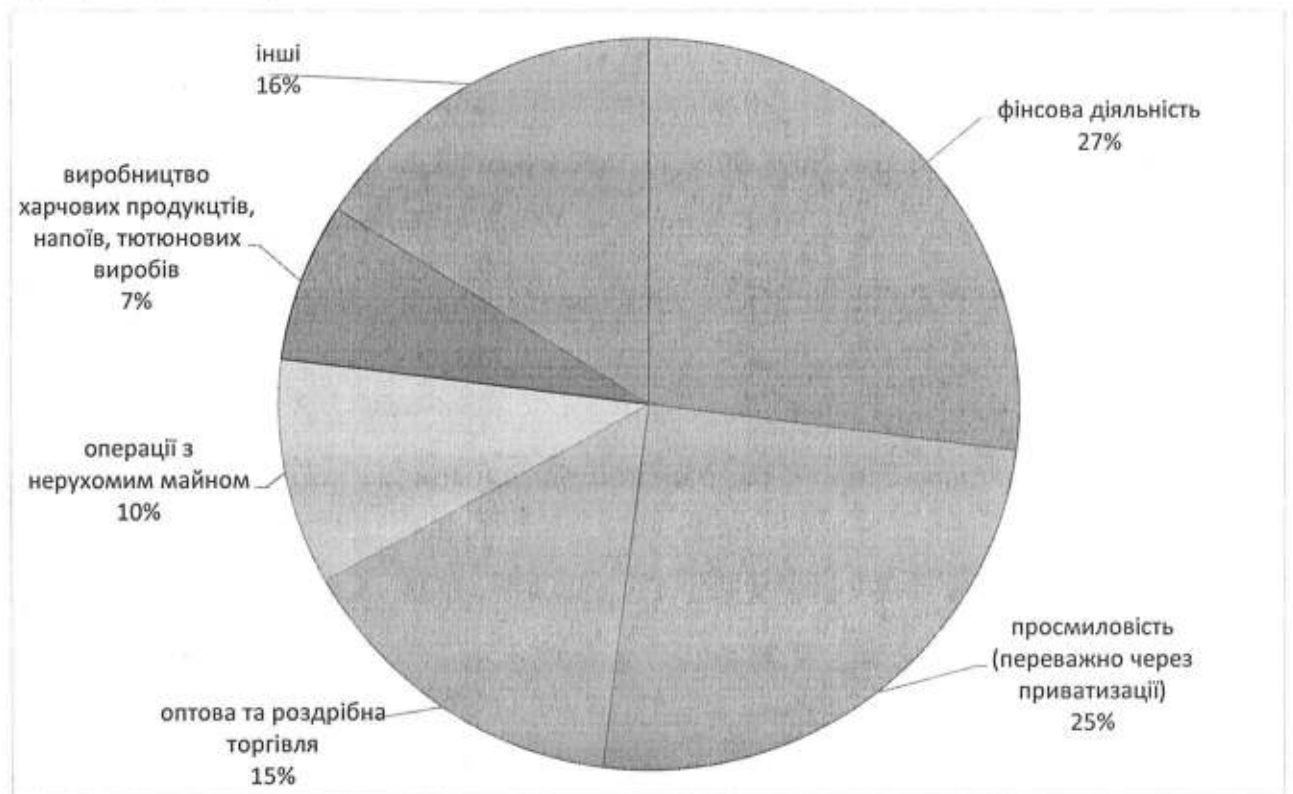

Рисунок 2.1 – Сектори капіталовкладень країн ЄС в українську економіку

Джерело: [6]

Слід зазначити, що ці сектори є актуальними для здійснення прямих іноземних інвестицій в українську економіку ще з часів здобуття незалежності. Вони характеризуються невеликим рівнем ризику, швидким обертанням інвестиційних ресурсів і отриманням бажаного прибутку. Європейський Союз зацікавлений вкладати інвестиційні ресурси в вітчизняну переробну промисловість [50]. Серед європейських країн слід відзначити те, що Кіпр спрямовує інвестиційні ресурси переважно 60-65% у промисловість, Нідерланди вкладають біля 60% в українську промисловість, Німеччина, Вела Британія та Франція – понад 50% в українські підприємства. Водночас слід зазначити, що Україна має потенціал і в інших секторах економіки.

Рух прямих іноземних інвестицій з України в країни Європейського Союзу являє собою невеликі об'єми (табл.2.3).

Таблиця 2.3

**Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з України в економіці країн ЄС
за 2015-2019 рр.**

млн. дол. США

Усього у країни ЄС	2015	2016	2017	2018	2019
	6 111,0	6 115,1	6 075,5	6 084,4	6 086,0
Австрія	3,1	4,6	5,4	*	*
Болгарія	*	*	*	*	*
Греція	*	*	*	*	*
Естонія	*	*	*	*	*
Іспанія	*	*	*	*	*
Італія	*	*	*	*	*
Латвія	69,8	68,4	60,9	72,5	73,0
Литва	*	*	*	13,9	14,7
Люксембург	*	*	*	*	*
Нідерланди	11,2	10,7	12,3	11,8	11,3
Німеччина	2,3	2,7	3,3	3,4	3,3
Польща	50,2	48,7	6,7	6,7	8,1
Румунія	*	*	*	–	–
Словаччина	*	0,3	0,4	*	*
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Угорщина	14,6	14,9	17,5	16,8	16,1
Франція	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1

Хорватія	*	*	*	*	*
Чехія	*	*	0,5	*	*
Кіпр	5 923,7	5 930,5	5 932,5	5 931,9	5 935,6
Усього з України	6 315,2	6 346,3	6 322,0	6 294,4	6 272,7
Усього у країні ЄС-15	23,2	24,3	27,8	25,8	23,2

(дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

Джерело: [6]

Також відзначимо те, що Європейська комісія сприяє ефективному розміщенню інвестиційних ресурсів за межами країн ЄС. Так, інвестиційна політика ЄС спрямована [67]: відкриття нових ринків, ринків країн-сусідів для європейського бізнесу; сприяння максимальному залученню інвестицій в Європейському Союзу; формування прозорого бізнес-середовища; сприяння захисту європейських інвестицій за кордоном тощо. Європейський Союз сприятиме надходженню європейських інвестицій за умов створення привабливого інвестиційного клімату, який має складатися з [67]:

Економіка приймаючої країни:

1. Політика – створення найбільш безпечного і стабільного середовища.
2. Економіка – сприяння стабільного економічного розвитку, стабільної економіки.
3. Управління – ефективність управління уряду і належний рівень правової системи та правового забезпечення.

Бізнес:

4. Спрощення – можливість легко зареєструвати бізнес, зрозуміла система оподаткування.
5. Інвестиції – сприятливе інвестиційне середовище, що дозволить легко іноземним інвесторам здійснити капіталовкладення.
6. Власність – гарантування безпечності та стабільності прав на землю.
7. Торгівля – лібералізація торговельних відносин, відкритість приймаючої економіки для ведення міжнародної торгівлі.

8. Фінанси – передбачає можливість легко отримати кредити для бізнесу та отримати доступ до інших фінансових ресурсів.
9. Правосуддя – передбачає ефективність вирішення судами господарських спорів, належне регулювання контрактної діяльності та захист прав працівників.
10. Інфраструктура – якісні дороги, належний рівень енергетичних та комунікаційних мереж позитивно впливає на рішення про інвестування в ту чи іншу країну. Європейські інвестиції переважно підтримуються урядом у відновлювані джерела енергії та технології енергоефективності.

Люди:

11. Добробут – отримання доступу до гідної освіти та охорони здоров'я.
12. Інновації – заохочення економікою інновацій та підтримка новітніх технологій.

Отже, Україна має вигідне географічне положення, людський і технологічний потенціал, що стане привабливими чинниками для залучення європейських інвестицій.

У 2014 році Європейська комісія та Європейський інвестиційний банк запропонував План Юнкера (план інвестицій в інфраструктуру ЄС), який сприяв зосередженню європейських інвестицій. План Юнкера був запущений у 2015 році з метою закрити інвестиційний дефіцит, спричинений фінансовою та економічною кризою в ЄС. Його метою було мобілізувати щонайменше 315 млрд. євро інвестицій у ключові сектори по всьому ЄС до 2018 року. Очікувалося, що станом на жовтень 2018 року Європейський фонд стратегічних інвестицій (EFSI) залучить 344 млрд євро інвестицій, а близько 793 тис. малих і середніх підприємств отримують від них користь. Крім того, він сприяв створенню 750 тис. робочих місць до 2017 року та мав на меті допомогти створити 1,4 млн. робочих місць до 2020 року, 1,7 млн. робочих місць до 2022 року. З точки зору

економічного зростання, він сприяв збільшенню ВВП ЄС на 0,6% до 2017 року та мав на меті збільшити його на 1,3% до 2020 року. На сьогоднішній день понад 1 млн. малих та середніх компаній отримали користь від даного плану.

Для підтримки інших країн, у тому числі країн-сусідів щодо здійснення інвестиційної діяльності був розроблений у 2017 році Зовнішній план інвестицій. Він сприяв мобілізації європейських інвестицій у середині Європейського Союзу для здійснення капіталовкладень у перспективні економіки, сприяння інвестиційного клімату та середовищ приймаючих країн, надання консультаційної допомоги тощо. Механізм дії Плану зовнішніх інвестицій наведено на рис.2.2

Співпрацюють разом Європейський фонд сталого розвитку, Фонд гарантування інвестицій через діючі інвестиційні механізми, які сприяють покращенню інвестиційного клімату та бізнес-середовища в країна-партнерах. План Зовнішніх інвестицій сприяє зниженню ризиків для європейських приватних інвесторів, а також покриття збитків, які вони можуть понести у разі настання несприятливої ситуації.

Загалом завдяки цьому Плану відбувається підвищення ефективності інвестиційного співробітництва між країнами ЄС та Україною зокрема, налагоджується діалог з бізнесом та урядом, підтримуються реформи у сфері нормативно-правової бази тощо.

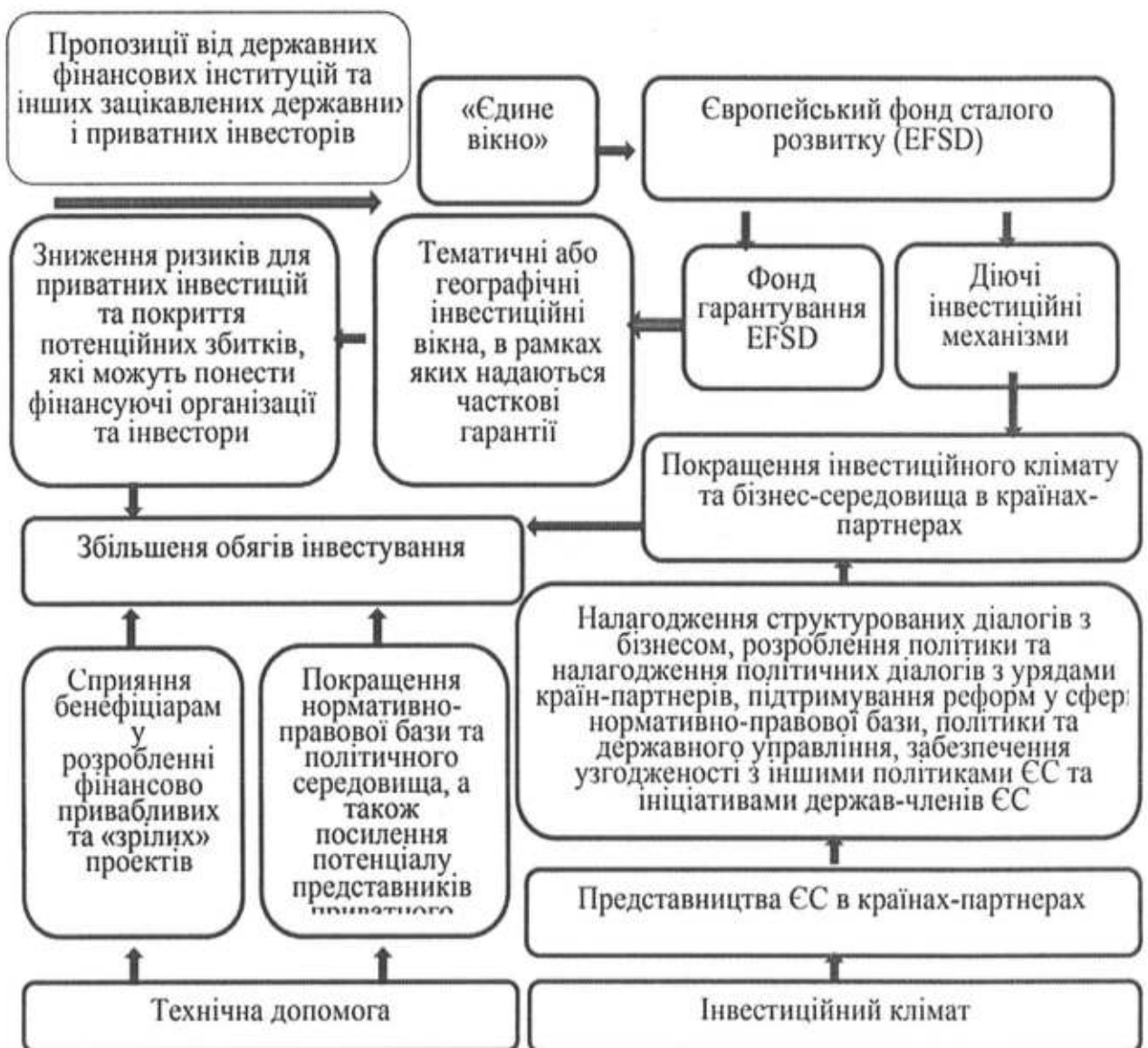

Рисунок 2.2 – Механізм дії Плану зовнішніх інвестицій ЄС

Джерело: [31]

Отже, від інвестиційного співробітництва переваги отримують і європейські країни, і Україна зокрема.

До переваг європейських інвесторів слід віднести:

- доступ до зовнішнього (українського) ринку;
- диверсифікація для європейських інвесторів; використання;
- наявність більш дешевої і висококваліфікованої робочої сили;

- отримання додаткового прибутку для іноземних інвесторів.

Україна, яка має велику потребу в інвестиціях розуміє, що сьогодні під час війни іноземні країни не поспішають здійснювати капіталовкладення, бо існує величезний ризик. Тому, сподіваємося, що після закінчення війни європейські інвестиції сприятимуть відновленню українського господарства, а Україна отримає такі переваги:

- залучення новітніх технологій, зокрема в усю критичну інфраструктуру;
- повернення громадян, як б освоювали нові робочі місця;
- зростання національної економіки, та досягнення до 2035 року рівня розвитку передових країн, що розвиваються.

2.2. Механізм реалізації інвестиційного співробітництва

На сьогоднішній день інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС базується на двосторонніх договорах про сприяння, заохочення та залучення інвестицій, та на Плані зовнішніх інвестицій ЄС.

Двосторонні договори передбачають:

- 1) створення привабливого інвестиційного середовища,
- 2) створення сприятливих та вигідних інвестиційних умов між Україною та європейськими країнами,
- 3) сприяння ділової активності та ділової ініціативи в інвестиційній сфері, стимулювання підприємницької ініціативи, інтенсифікації співробітництва між компаніями країн;
- 4) заохочення руху інвестицій між країнами,
- 5) стимулювання ефективного використання ресурсів,

- 6) взаємний захист іноземних інвесторів,
- 7) стимулювання підприємницької активності,
- 8) і загалом сприяння економічному зростанню у країнах та підвищенню добробуту населення.

План Зовнішніх інвестицій Європейського Союзу передбачає сприяння концентрації інвестицій в середині ЄС та спрямування в інвестиційно привабливі країни та країни-сусідів та в інвестиційно привабливі проекти. Для європейських країн рух прямих іноземних інвестицій є чинником, який формує вигоди і додаткові доходи для європейських країн. І загалом усього ЄС. Тому ЄС має найбільш відкритий інвестиційний режим і світі і є однією з найбільших країн-донорів.

План зовнішніх інвестицій (EIP) є досить амбітний для заохочення інвестиції в країни-партнери в Африці та країни, регіони сусідства ЄС. Метою Плану стало зміцнення партнерства та сприяти досягненню Цілей сталого розвитку, при цьому передбачається зменшення / усунення деяких основних причини міграції, особливо з країн африканського континенту. Частина EIP – це новий Європейський фонд сталого розвитку (EFSD) як інтегральний механізм фінансування для підтримки інвестиції державних фінансових установ і приватного сектора.

В першу чергу цей план був спрямований на подолання нестабільності в країнах Африки, завдяки збільшенню доступу до фінансування для вкрай необхідних інвестицій. Сьогодні можна віднести й Україну, яка спричинила завдяки рф агресії міграційну кризу. Це створює короткострокові та довгострокові виклики, які необхідно вирішувати в дусі партнерства, щоб підтримувати інклюзивне та стійке зростання, створювати робочі місця та сприяти усуненню міграції.

Необхідне партнерство, яке поширюється не лише на уряди третіх країн, а й на приватний сектор, який покликаний об'єднати спільні зусилля для

забезпечення процвітання та економічного зростання. Завдяки Плану зовнішніх інвестицій ЄС не лише надасть цільові гарантії, але й сприятиме покращенню інвестиційного клімату та загального політичного середовища в країнах-партнерах, зокрема в Україні.

Традиційна допомога розвитку та надання інвестиційних ресурсів сама по собі не може впоратися із завданням досягнення 17 цілей порядку денного ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року. Гранти залишаються також важливими, але їх необхідно доповнювати іншими інструментами та джерелами фінансування для досягнення цих амбітних цілей розвитку. Це відповідає Програмі дій Аддіс-Абеби (Addis Ababa Action Agenda) 2015 року щодо фінансування розвитку, яка закликала до нових партнерств, зокрема мобілізації приватних ресурсів і застосування інноваційних моделей фінансування. План зовнішніх інвестицій сприяє виконанню цих міжнародних зобов'язань.

План зовнішніх інвестицій ЄС, у центрі якого знаходиться Європейський фонд сталого розвитку (EFSD), забезпечує узгоджену та інтегровану структуру для покращення інвестицій в Африку та країни-сусіди ЄС. Він спирається на давнє співробітництво з країнами-партнерами ЄС в цих регіонах і має намір поглибити ці відносини, додавши три важливі інноваційні елементи:

(1) інтегрований 3-компонентний підхід для сприяння покращенню умов для інвестицій та ефективного управління,

(2) єдина точка входу для фінансування запитів на інвестиції, таким чином забезпечуючи прозорість, ефективність і ефективність державного та приватного фінансування,

(3) а також, пом'якшення ризиків інвестицій у складних умовах, таких як постконфліктні та найменш розвинені країни за допомогою інноваційної нової гарантії механізм.

План зовнішніх інвестицій пропонує інтегровану основу для партнерства, що забезпечує повну співпрацю між ЄС, його державами-членами, країнами-

партнерами, зокрема Україною, державними фінансовими установами, іншими донорами, державними органами влади та приватним сектором. Очікується, що план залучить понад 44 млрд євро інвестицій до 2020 року. Щоб підвищити потужність і ефективність нового Європейського фонду сталого розвитку, Комісія закликає держави-члени та інших партнерів зробити внески до фонду або готівкою або через гарантії другого збитку. Цей підхід узгоджується з ініціативою G20, започаткованою під час головування Німеччини, спрямованою на активізацію партнерства з Африкою шляхом зміцнення сталих інвестицій приватного сектора та інвестицій в інфраструктуру та відновлювані джерела енергії та підтримки загального сталого економічного розвитку для зростання.

Інвестиційна співпраця між Україною та ЄС базується на трьох основах:

1. Європейський фонд сталого розвитку
2. Технічна допомога приймаючим країнам
3. Сприяння формування привабливого інвестиційного клімату в приймаючих країнах

Роль Європейського фонду сталого розвитку (ЄСФР). ВІ складатиметься з двох регіональних інвестиційних платформ (Африка та Сусідство). Вони поєднуюватимуть існуючі інвестиційні механізми з орієнтовним бюджетом у 2,6 мільярда євро та новий гарантійний інструмент ЄФСР вартістю 1,5 мільярда євро. Вони працюють як єдине вікно для отримання пропозицій від державних фінансових установ розвитку та інших зацікавлених державних і приватних інвесторів.

Європейського фонду сталого розвитку надає гарантію, яка матиме ряд тематичних або географічних інвестиційних можливостей, за якими будуть надаватися часткові гарантії для портфелів інвестицій державних фінансових установ і приватного сектору.

Метою є залучення додаткового фінансування, зокрема від приватного сектору, оскільки гарантія ЄФСР зменшить ризик для приватних інвестицій і компенсує потенційні збитки, понесені цими фінансистами та інвесторами.

Технічна допомога приймаючим країнам необхідна для розробки фінансово привабливих і зрілих проектів і, таким чином, допомагає мобілізувати більше інвестицій. Європейська Комісія виділила значні ресурси для технічної допомоги, щоб допомогти країнам-партнерам залучити інвестиції шляхом розробки більшої кількості прийнятних для фінансування проектів і інформування про них міжнародної спільноти інвесторів.

Технічна допомога також буде доступна для покращення нормативно-правового та політичного середовища та посилення спроможності представників приватного сектору, включаючи торговельні палати та соціальних партнерів, доповнюючи структурований діалог у рамках сприяння формування привабливого інвестиційного клімату.

Сприяння формування привабливого інвестиційного клімату в приймаючих країнах забезпечить багаторівневий підхід до покращення інвестиційного клімату та бізнес-середовища в країнах-партнерах за допомогою таких елементів, у яких представництва ЄС відіграватимуть ключову роль:

- структурований діалог з бізнесом на національному, галузевому та стратегічному рівнях, у тому числі шляхом просування європейських та місцевих бізнес-форумів.
- політика та політичний діалог з урядами-партнерами для усунення ключових обмежень для інвестицій та сприяння належному управлінню.
- підтримка регулятивних, політичних і управлінських реформ на основі даних про ринок, сектор і ланцюг створення вартості на рівні країни.
- забезпечення узгодженості з іншими політиками Союзу, методами допомоги та ініціативами держав-членів.

Основні етапи інвестиційної взаємодії України та Європейського Союзу наведені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Етапи інвестиційної взаємодії України та Європейського Союзу

Рік	Інструмент	Мета
1991	Програма технічної допомоги TACIS	Надання допомоги країнам СНД, у тому числі Україні на прискорення економічних і політичних змін
2007	Європейський інструмент сусідства і партнерства	Джерелом фінансування передбачалася допомога 17 країнам партнерам, у тому числі й Україні. Метою стало створення території спільних цінностей, стабільності та добробуту, більш тісної співпраці та поглибленої економічної та регіональної інтеграції завдяки великого спектру співпраці.
2008	Східне партнерство – новий вимір політики у Східній Європі	Підвищення рівня політичної взаємодії, спрощення перетину кордону ЄС для громадян за умов дотримання вимог безпеки, посилення механізмів енергетичної безпеки на користь усіх зацікавлених сторін, а також зростання фінансової допомоги
2007-2014	Переговори щодо Угоди про асоціацію	Підписання угоди про асоціацію – головний інструмент наближення ЄС та України. Метою є сприяння розвитку більш глибоких політичних відносин, міцніших економічних зв'язків та поваги до спільних цінностей. Затвердження стратегічних пріоритетів в області Інвестиційної політики (2014-2020 рр.) з метою покращення умов фінансування малих і середніх підприємств України, Грузії, Молдови у процесі інтеграції до спільного ринку ЄС.
2017	Набуття чинності Угоди про асоціацію, включаючи поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі	Модернізації торговельних відносин та економічного розвитку України шляхом відкриття ринків та узгодження законодавства, стандартів і регулювань у різних секторах
2018	План зовнішніх інвестицій ЄС	Доступ до даного плану сприяє за резервуванню 50 млн. євро. Мето є компенсування кредитування банківськими установами інвестування у реальний сектор економіки
2021-2027	Збільшення бюджету зовнішньої діяльності ЄС	Передбачено збільшення такого бюджету до 123 млрд. євро для реалізації мети – підтримки країн партнерів в їх політичних та економічних перетвореннях в напрямку сталого розвитку, стабільності, зміцнення демократії, соціально-економічного розвитку та подолання бідності, допомога потенційним кандидатам на їх шляху до виконання критеріїв для вступу в ЄС шляхом глибоких і всебічних реформ

Джерело: [31]

Сьогодні інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС є необхідною складовою для подальшого відновлення у післявоєнний період та економічного зростання для набуття повноправного членства у ЄС у майбутньому. За різними дослідженнями Україна щорічно (до війни) потребувала понад 20 млрд. дол. США у вигляді прямих іноземних інвестицій, при цьому у 2021 році становили 6687 млн. дол США, це означає що між попитом і пропозицією існую величезний розрив.

Отже, для України велике значення мають сьогодні європейські інвестиції. Саме країни Європейського Союзу, як показав статистичний аналіз у п.2.1, мають найбільший вплив на інвестиційне середовище. Ще у 2018 році Україна підписала меморандум з ЄС щодо розуміння надання макрофінансової допомоги. Обсяг такої допомоги може становити біля 1 млрд. євро, які призначаються на стабілізації економіки шляхом проведення реформ: структурні реформи для наближення до країни, що розвиваються та управлінські реформи, які сприятимуть економічному зростанні. Передбачалося що такі ресурси надаватимуться у формі довгострокових і середньострокових кредитів. Наприкінці 2018 року Україна отримала від ЄС перший транш такої допомоги у розмірі 500 млн. євро від 1,25% на строк 15 років (погашення 2033 року). Така допомога призводить до синергетичного ефекту, від якого вигоду отримує і ЄС і Україна. На рис. 2.3 наведено крива розподілу ймовірності отримання синергетичних ефектів в процесі інвестування, де SE_f – це розмір втрати, в порівнянні з розрахунковими величинами, SE_c – очікувана розрахункова величина, SE_r – реальна величина системних ефектів. Синергетичний ефект можна розрахувати тоді, коли маємо кількісні критерії, а є ще якісні критерії, які впливають на синергетичний ефект, але в розрахунках відсутні.

Процентна ставка, під який ЄС надає інвестиційні ресурси, інфляція у країні, оборот зовнішньої торгівля між Україною та країнами ЄС, зовнішній борг тощо

– усе це впливає на інвестиційний процес, процес залучення європейських інвестицій.

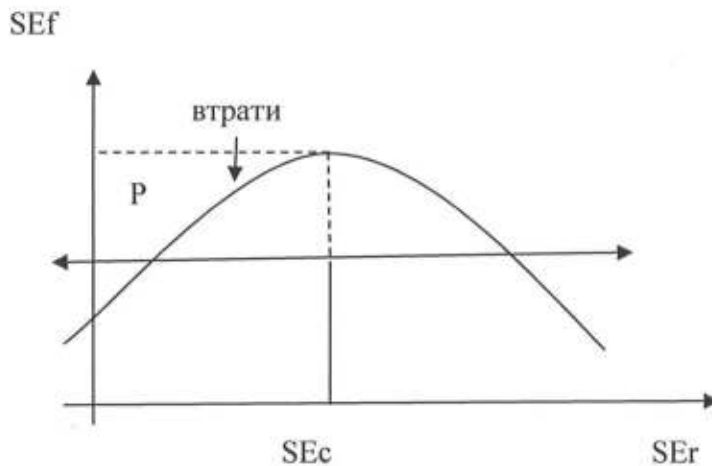

Рисунок 2.5 – Крива розподілу ймовірності отримання синергетичних ефектів інвестування

Джерело: [42]

Загалом з останніми даними, 2019 року, Європейський фонд сталого розвитку профінансував такі сектори країн-сусідів за Планом зовнішніх інвестицій [66]:

- розвиток приватного сектору – 36%,
- навколишнє середовище, вода – 25,7%,
- енергетика – 17,3%,
- транспорт – 14,4%,
- охорона здоров'я та освіта – 6,7%.

Інвестиційні ресурси Європейського фонду сталого розвитку за інструментами при здійсненні інвестиційної діяльності з країнами сусідами мали таку структуру [66]:

- інвестиційні гранти – 68%,
- технічна допомога – 19,6%,
- власні ресурси – 8,7%,

- гарантії – 3,7%.

Як результат, у 2019 році було здійснено інвестицій з Європейського фонду сталого розвитку на суму 4,6 мільярда євро. Ці кошти мають принести в 10 разів більше інвестицій. На 2020 рік було заплановано виділення 4,1 мільярда євро з фондів ЄС, і планувалося отримати в 10 разів більше інвестицій.

На країни сусідів, у тому числі й Україну, у 2019 р. було виділено 1,3 мільярда євро, що реалізовувалося через 79 проектів; передбачається, що це принесе понад 16 мільярдів євро.

На Україну, Молдову, Білорусь, Грузію, Азербайджан, Вірменію у 2019 році припадало [66]:

579 мільйонів євро – внески ЄС у змішані проекти,

60% від загального внеску ЄС у EFSD у 2019 році для спільної участі,

6,7 мільярда євро – загальні інвестиції, які очікуються отримати,

33 – кількість затверджених проектів та продовження вже існуючих проектів у групі цих країн.

Основні проекти та розкриття їх інформації, на які виділялись кошти за Планом зовнішніх інвестицій як країні-сусіду Україні наведені у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Проекти фінансування Європейським фондом соціального розвитку в Україні

Рік затвердження	Назва проекту	Консорціум фінансових установ	Сектор	Загальна вартість проекту (млн. євро)	Внесок ЄС (млн. євро)	Вид підтримки ЄС	Статус
2017	Транспортне сполучення	ЄІБ	Транспорт	2,64	2,14	Технічна допомога	Підписано
2017	Безпека дорожнього руху в місті	ЄІБ	Транспорт	176,82	4,42	Технічна допомога	Підписано
2018	Укренерго: Підтримка інтеграції української електромережі в континентальній Європі (CESA)	Фінансова установа KfW	Енергетика	53,37	8,95	Технічна допомога	Підписано

2018	Тернопільська об'їзна дорого	ЄІБ	Транспорт	28,65	14,65	Інвестиційний грант	Підписано
2018	Муніципальна транспортна інвестиційна програма	ЄІБ	Транспорт	205,78	15,63	Інвестиційний грант, Технічна допомога	Підписано
2018	Муніципальна інфраструктура	Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO)	Водаканал, каналізація	19,85	5,35	Інвестиційний грант, Технічна допомога	Підписано
2018	Тверді відходи, Хмельницький	ЄБРР	Водаканал, каналізація	18,80	5,95	Інвестиційний грант, Технічна допомога	Затверджено
2018	Тролейбус, Житомир	ЄБРР	Транспорт	13,69	2,03	Інвестиційний грант	Затверджено
2018	Теплоенергетика, Ів. Франківськ	ЄБРР	Енергетика	13,83	2,53	Інвестиційний грант	Затверджено
2019	Муніципальна інфраструктура	Фінансова установа KfW	Водаканал, каналізація	84,76	1556	Інвестиційний грант, Технічна допомога	Затверджено
2019	Субпроект «Поводження з твердими побутовими відходами» Маріуполь	ЄБРР	Відходи	20,65	4,65	Інвестиційний грант, Технічна допомога	Затверджено
2019	Субпроект «Тролейбус», Зерсон	ЄБРР	Транспорт	10,53	1,53	Інвестиційний грант, Технічна допомога	Затверджено
2019	Кредитування МСП	Фінансова установа KfW	Приватний сектор	85,5	15,2	Власний капітал, Технічна допомога	Затверджено
2019	Транспортне сполучення	ЄІБ	Транспорт	72,92	36,92	Інвестиційний грант	Затверджено
2019	Енергоефективність у малих містах	Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO)	Енергетика	15,55	7,05	Інвестиційний грант, Технічна допомога	Затверджено

Джерело: [66]

Отже, за період 2017-2019 для України було підписано 6 проектів та затверджено 9 проектів за Програмою зовнішніх інвестицій. Основними інститут, які надають інвестиційні ресурси в економіці України – Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO) та Фінансова установа Kreditanstalt für

Wiederaufbau. Проекти стосуються секторі транспорту, енергетики, твердих відходів, водного господарства та приватного сектору.

Механізм інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є досить складним (рис. 2.6)

Рисунок 2.6 – Механізм інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС

Джерело: [41]

Даний механізм включає багато взаємозв'язків на різних рівнях – наддержавному, регіональному та національних. Дані взаємозв'язки формуються у відповідності до різних інструментів, які використовуються в інвестиційному співробітництві – програми, види підтримки, угоди, зовнішній план інвестицій – як основний інструмент для сьогоденної співпраці.

2.3. Тенденції інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС

Рух прямих іноземних інвестицій є однією з головних ознак глобалізації починаючи з кінця ХХ століття. ПІІ відіграють провідну роль на міжнародному ринку капіталів, на міжнародному фінансовому ринку і загалом у розвитку світового господарства. Більшість вчених схиляється до того, що ПІІ призводять до економічного зростання, до зростання продуктивності праці, до руху на міжнародному ринку технологій (залучаючи новітні технології у приймаючу країну), та зростання валового внутрішнього продукту, що дає можливість приймаючій країні збільшити власний експорт.

Для України Європейський Союз є стратегічним партнером, а отже забезпечення інвестиційно привабливого клімату є однією з головних завдань, від якого буде залежати рівень інвестиційного співробітництва.

В Україні у грудні у 2020 р. прийнято Закон «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [10]. У Законі передбачена державна підтримка великих інвестиційних проектів, державна допомога при складанні спеціальних інвестиційних договорів. Закон спрямований на покращення інвестиційного середовища в Україні, підвищення інвестиційної привабливості, стимулювання крупних і стратегічно значимих інвесторів. Залучення таких ПІІ сприятиме зростанню зайнятості в Україні,

створення нових робочих місць, що у сукупності призведе до зростання конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному рівні.

Законом передбачено, що держава сприятиме підтримці інвестиційних проектів з обсягом понад 20 млн. євро у наступних сферах:

- видобувна – з досягненням мети щодо подальшої переробки та збагачення корисних копалин, окрім природного газу, нафти та кам'яного і бурого вугілля;
- промислова – особливо переробна промисловість, окрім діяльності, яка пов'язана з виробництвом тютюну та алкогольних напоїв;
- процесів, пов'язаних з переробкою відходів;
- транспорту;
- сільського господарства;
- освіти та науки, а також науково-технічної діяльності;
- пошта та кур'єрська доставка;
- культури і мистецтва;
- спорту;
- охорони здоров'я;
- курортно-рекреаційної зони.

Строк реалізації такого інвестиційного проекту повинен бути до 5 років. Поряд зі здійсненням капіталовкладення іноземний інвестор повинен сприяти створенню не менше восьмидесяти нових робочих місць, при цьому розмір заробітної плати найнятих працівників повинен перевищувати на 15% розмір за даним видом діяльності у даному регіоні. Законом передбачено отримання іноземним інвестором прямого договору з Урядом України та ряд переваг:

- можливо надання податкових та митних пільг, наприклад, звільнення від податку на прибуток, звільнення від податку на додану вартість, звільнення від сплати мита зокрема на нове обладнання;

- сприяння у забезпеченні об'єктами суміжної інфраструктури, їх будівництво, реконструкція;
- гарантування державою виконання своїх зобов'язань згідно даного Закону.

За 2021 рік за даними Національного банку України було залучено 64 136,2 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. За січень-липень 2022 р. було залучено 242 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, з них – 806 млн. дол. США реінвестований дохід. Аналіз цих даних показав вплив війни на залучення іноземних інвестицій в національну економіку. Великий ризик негативно впливає на процес прийняття рішення іноземними інвесторами. Водночас той невеликий обсяг інвестицій, який надійшов, до підприємств промисловості, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, та на ремонт транспортних засобів.

Отже, до початку війни прямі іноземні інвестиції поступова, повільними темпами зростали. На початок 2021 року за сферами економічної діяльності прямі іноземні інвестиції мали наступний розподіл [27]:

- промисловість – 39,8%,
- оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,3%,
- фінансова та страхова діяльність – 9,4%,
- операції з нерухомим майном – 9,3%,
- інформація та телекомунікації – 5,9%.

Окрім промисловості усі інші сектори економіки характеризуються швидким терміном окупності інвестицій, швидкою віддачою капіталу. Цілі іноземних інвесторів далеко не завжди збігаються з національними, тобто Україна потребує інвестицій у такі сфери, як: металургія, нафтохімічна промисловість, машинобудівельний сектор, куди інвестиції спрямовуються у невеликих обсягах.

Найбільшими інвесторами на початок 2021 року були [27]:

- Кіпр – 31,1%,
- Нідерланди – 20,2%,
- Велика Британія – 6,1%,
- Швейцарія – 6,0%
- Німеччина – 4,6%,
- Австрія – 3,3%.

Отже, третя частина прямих іноземних інвестицій припадає на офшорну зону Кіпр, й найбільше капіталу з даної зони спрямовується в сектор промисловості і становить біля 60% (табл.2.6). На другому та третьому місці – Нідерланди та ВБ, як країни з розвинутою економікою і з ознаками офшорності також вкладають біля 60% в промисловість України.

Таблиця 2.6

ТОР-3 інвесторів ЄС за видами економічної діяльності в економіку України, млн дол. США

Країна	На початок року			
	2015	2016	2017	2018
Кіпр				
- промисловість	17725,6	12769,4	10239,5	9691,6
- фінансова і страхова діяльність	4286,8	2868,5	2487,4	2325,4
- оптова та роздрібна торгівля	4067,8	2860,4	1796,9	1783,3
- операції з нерухомим майном	1514,8	1290,6	1032,2	1003,8
- інші	2275,3	1867,7	1890,6	1701,2
Нідерланди				
- промисловість	9007,5	6986,9	6184,7	5753,9
- інформація та телекомунікація	5596,9	3726,4	2276,2	1846,4
- фінансова і страхова діяльність	1056,5	1056,9	1642,5	1646,5
- інші	431,1	273,0	311,7	242,2
Великобританія				
- промисловість	2768,2	2153,4	1790,3	2046,3
- оптова та роздрібна торгівля	490,3	340,8	327,0	502,0
- фінансова і страхова діяльність	537,8	504,9	377,0	358,6
- операції з нерухомим майном	364,0	255,7	204,7	397,2
- інші	603,3	455,3	404,5	327,2

Джерело: [14]

Франція, Німеччина, Австрія, Польща – це європейські країни, які також становлять вагомую частину прямих іноземних інвесторів, вони здійснюють капіталовкладення в обробну промисловість, фінансову та страхову діяльність, роздрібну та оптову торгівлю тощо.

Порівнюючи Україну зі східноєвропейськими країнами, то можемо відзначити те, що між ними і Україною існує величезний розрив у залучення іноземних інвестицій, у тому числі європейських. Отже, хоча Україна й має намір інтегруватися у світовий економічний простір, пріоритетним напрямком інвестиційного співробітництва для України є співпраця з країнами Європейського Союзу, Україна докладає усіх зусиль, щоб така співпраця вийшла на більш вищий рівень – відбулося б зростання прямих іноземних інвестицій в національну економіку.

Сучасному етапу розвитку як глобальної економіки, так і глобальним процесам, у тому числі, що стосується спільного розвитку країн Європейського Союзу притаманне зростання ролі і значимості співробітництва, у тому числі інвестиційного. Провівши аналіз інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС слід зазначити, що остання два десятиліття питома вага в інвестиційному співробітництві країн ЄС щорічно зростала. На рис. 2.7. за допомогою Excel було побудовано графік залучення іноземних інвестицій з країн ЄС в економіку України, визначені можливі тренди щодо подальшого зростання прямих іноземних інвестицій в економіку, водночас, зазначимо, що дані розрахунки відбувалися побудовані на статистиці до початку війни 2022 року. Тому ймовірність їх здійснення можемо оцінити як малу. Війна внесла суттєві корективи, які вплинуть загалом на подальший економічний розвиток. Щодо прогнозування варто сподіватися на української відновлення економіки за рахунок залучення саме європейських прямих інвестицій.

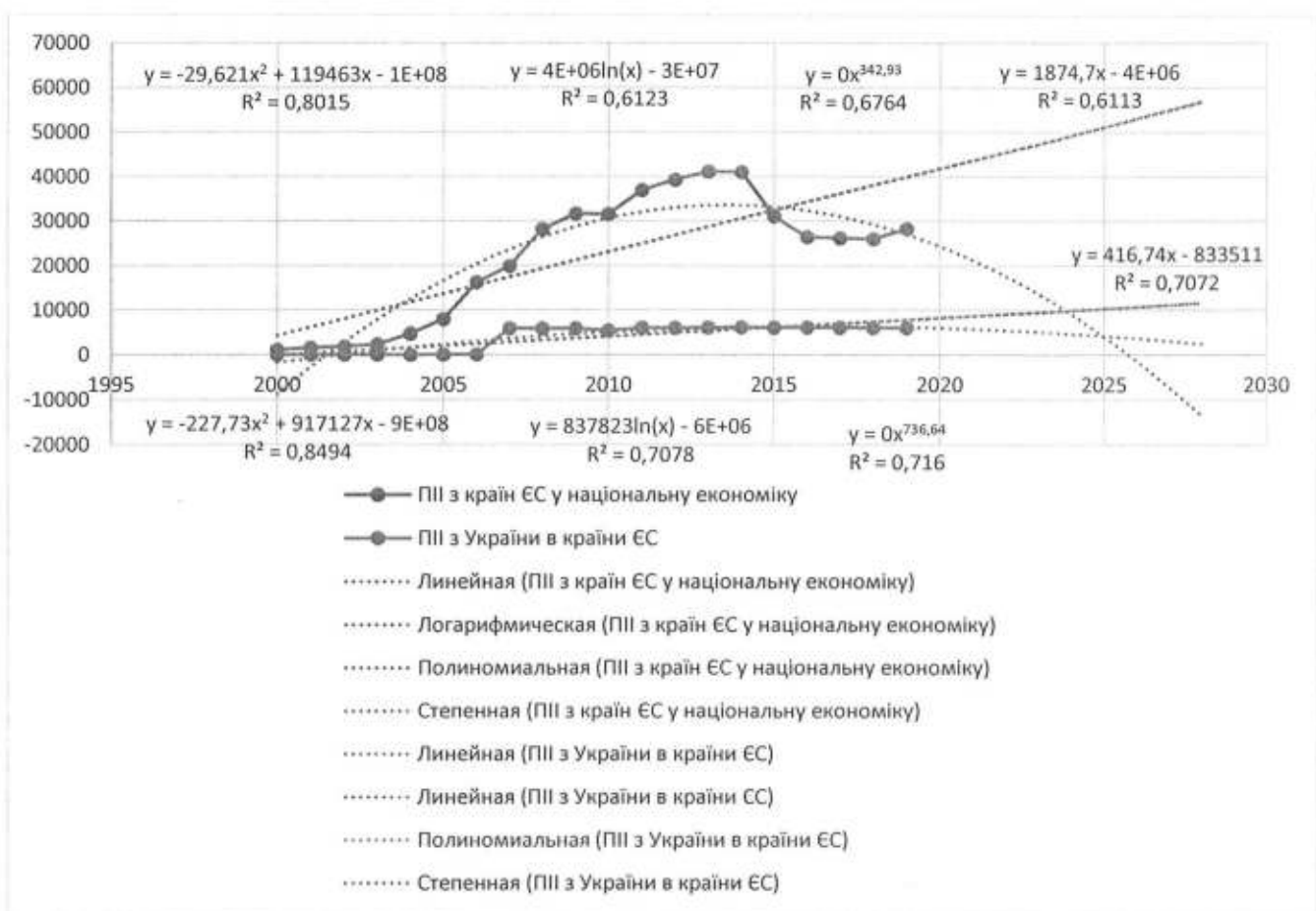
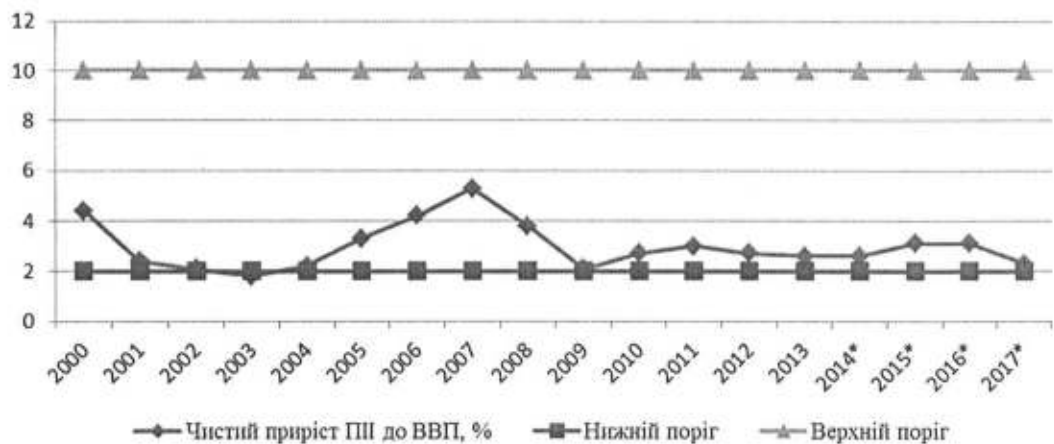

Рисунок 2.7 – Перспективи руху прямих іноземних інвестицій між Україною та ЄС, прогнозовані значення до початку війни (млн дол. США)

Джерело: розроблено автором самостійно [6]

Якщо порівнювати як прямі іноземні інвестиції залучалися з країн ЄС за останні декілька десятиліть у відношенні до валового внутрішнього продукту та на душу населення, то слід зазначити, що приріст ПІІ знаходиться у визначених межах, але він є занадто малим у порівнянні, наприклад, з країнами Східної Європи (рис.2.9, рис.2.9). Тобто, низький рівень даного показника був обумовлений політикою, яку проводила країна, недостатньої законодавчою базою, яка б заохочувала і сприяла б залученню іноземних інвесторів з країн Європейського Союзу.

* (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та з 2014 року – також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

Рисунок 2.8 – Відношення чистого приросту ПІ до ВВП, %

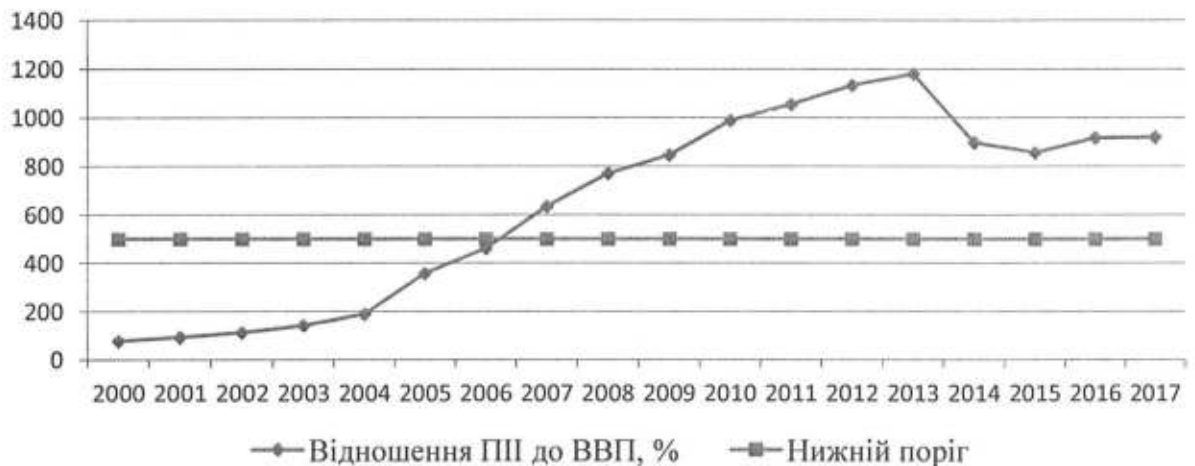

Рисунок 2.9 – Притік ПІ на душу населення, дол. США

Джерело: [42]

Сьогодні політична ситуація суттєво змінилася, і прогнозувати війну та її наслідки досить складно. Водночас багато чого змінилося у законодавстві, що сприятиме формуванню привабливого інвестиційного клімату в Україні у післявоєнні часи, та залученню європейських інвесторів не лише на відбудову економіки, а й на перспективні і прогресивні вітчизняні проекти у бізнесі.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС

3.1. Сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва

Сучасний етап світового економічного розвитку, сьогоднішня війна в Україні, яка триває вже понад 9 місяців, сучасний етап розвитку світового ринку призводять до виникнення певних труднощів, проблем, які затрудняють подальший ріст інвестування. Однією із головних проблем можна назвати недосконалість законодавчої бази деяких країн, що потребують прямих інвестицій.

Досить часто нормативно-правова база перешкоджає надходженню прямих іноземних інвестицій, або істотно обмежує їх. Також до цієї проблеми відносимо недосконалу податкової системи, коли замість стимулювання зростання потоків інвестицій інвесторів обкладають не оправдано високими податками. Крім того, низькі процентні ставки в розвинених країнах вимагають зручності ведення бізнесу та привабливості інвесторів, які вибирають більш надійні розвинені країни, при цьому скорочуються інвестиції в країни, що розвиваються.

Ще однією важливою проблемою інвестиційного співробітництва між країнами світу є корупція. Особливо сильно корупція присутня країнам, що розвиваються, в яких домінують не закони ринку, а наявність влади та впливу. Крім того, для вирішення інвестиційних спорів суди в багатьох державах світу є дуже корумпованими. Багато країн, що розвиваються, і країни з відсталою економікою мають низький рівень розвитку бізнес-середовища та культури з іноземними інвесторами, оскільки в цих державах малий і середній бізнес тільки

почав формуватися. Така диспропорція в розподілі інвестиційних потоків представлена на рисунку 3.1.

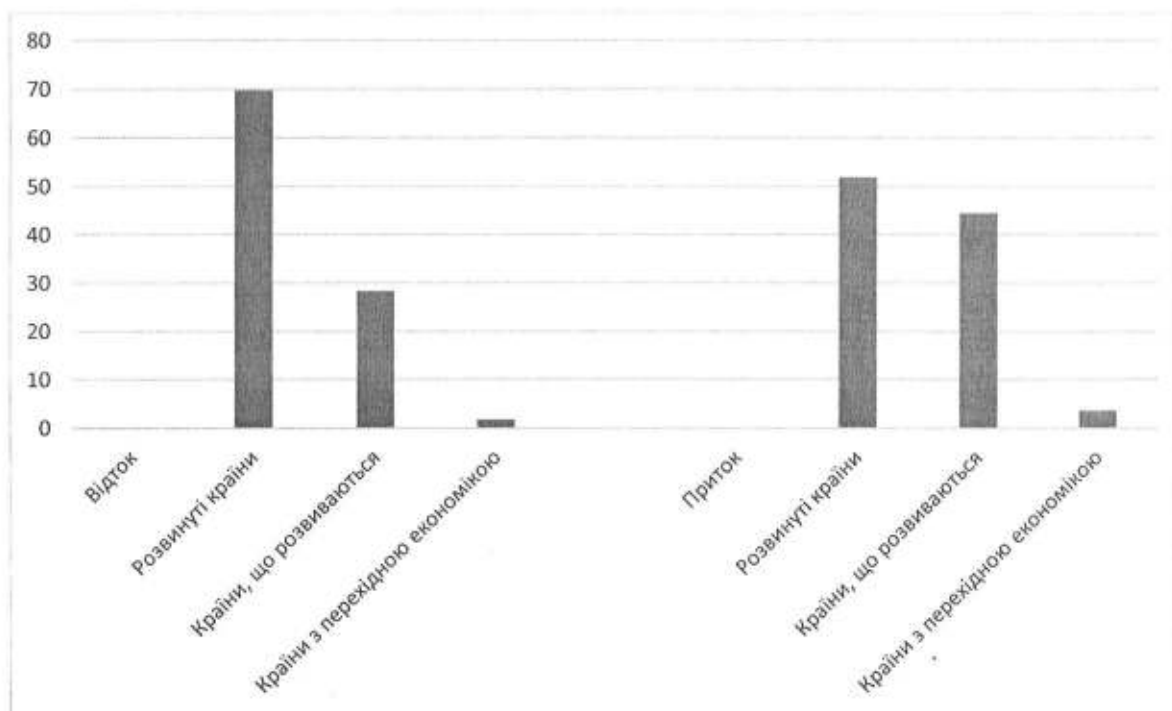

Рисунок 3.1 – Світові відтоки та притоки прямих іноземних інвестицій, 2019 рік, %.

Джерело: [70]

Даний рисунок показує, що основний рух прямих іноземних інвестицій відбувається між розвинутими країнами світу, де стає і зрозуміле законодавство, де діють закони ринку, же мінімальний рівень корупції, де бізнесу зрозумілі правила гри. Так, основними інвесторами на світовому ринку є розвинуті країни, на які припадає 69,8%, і 51,9% на них припадає як країни отримувачі прямих іноземних інвестицій. У притоці прямих іноземних інвестицій основним регіоном отримувачем є Азія – 474 млрд. дол. США (у тому числі Східна і Південно-Східна Азія – 389 млрд. дол. США), Європа – 429 млрд. дол. США. До азійських країн, які є найбільшими економіками куди надходять прямі іноземні інвестиції – Китай, Південна Корея та Японія. За останні п'ять років ця тенденція майже не

змінилася. Це свідчить про те, що країнам Південної і Західна Азія обмежений доступ до світових інвестиційних потоків.

Аналіз окремих регіонів свідчить про те, що найменший обсяг інвестицій надходить в Океанію, в яку входять Австралія і Нова Зеландія.

Досить незначні інвестиції надходять у такий великий регіон, як Африка. Недостатність інвестицій дозволяє зберегти відсталість регіону, не дозволяє відбудувати сучасну інфраструктуру та покращити соціально-економічний стан регіону. Крім того, більшості африканських країн притаманний високий рівень корупції. Незважаючи на те, що за останні роки Китай значно збільшив свої капіталовкладення в Африку, регіон залишається депресивним, це стосується окремих африканських країн, тому що інвестори направляються китайськими компаніями саме в енергетичний сектор. Країни Африки стали сильно залежати від Китаю, підтримуючи розширення системи електрифікації на континенті, однак це сприяє економічному зростанню регіону та підвищенню рівня життя населення. Крім того, компанії з Китаю ініціативно розвивають транскордонні лінії передачі, наприклад, між Ефіопією та Кенією, а також внутрішні мережі розподілу в Екваторіальній Гвінеї і в сільських районах Анголи, у яких до сих пір не має електроенергії. Водночас на Африку припадає лише 5% від усього обсягу зовнішньої торгівлі та інвестицій Китаю. Це абсолютно мало в порівнянні з обсягом інвестицій Китаю в інші країни.

Країни з перехідною економікою також не до отримують інвестиції в розвиток, який би пришвидшив перехід до розвинутої економіки. До країн із перехідною економікою відносять колишні постсоціалістичні країни. Однією з основних проблем можна назвати нерозвиненість сфери послуг, яка лідирує у загальному обсязі залучених інвестицій. До того ж, величезний потік інвестицій спрямовується у ТНК, а у цих країнах відсутні впливові ТНК, що спеціалізуються у сфері послуг, які б могли згенерувати інвестиційні потоки. Приплив ПІ до Співдружності Незалежних Держав (СНД) та Грузії скоротився на 42% до 30

млрд. дол. США в умовах низьких сировинних цін, зниження кон'юнктури внутрішніх ринків, змін у законодавстві, а також прямого та непрямого впливу обмежувальних заходів та геополітичної напруженості. Економічна криза, пандемія 2019 та зміни законодавства в країні також призвели до скорочення масштабів та обсягів вивезення ПП.

Пандемія стала для прямих іноземних інвестицій шоком у сфері пропозиції, попиту та політики. Введення карантину уповільнює розпочаті інвестиційні проекти. Перспектива глибокої рецесії призведе до переоцінки нових проектів. Політичні заходи, вжиті урядами під час кризи, включають нові інвестиційні обмеження.

Вплив, хоча воно велике скрізь, варіюється в залежності від регіону. Очікується, що найбільше скорочення прямих інвестицій відбудеться в країнах, що розвиваються, оскільки ті більшою мірою залежать від інвестицій у галузі, пов'язані з глобальними ланцюжками створення вартості та добувною промисловістю, що пережили великий удар, а також оскільки вони не можуть вжити таких самих заходів підтримки економіки, як розвинуті країни.

Серед розвинених країн надходження прямих інвестицій до Європи, як передбачається, впаде на 30-45%, що значно більше за падіння притоку в Північну Америку та інші розвинені країни (де воно складе в середньому 20-35%), оскільки вже до початку кризи регіон перебував у щодо більш уразливому стані. У 2019 році приплив до розвинених країн загалом збільшився на 5 % до 800 млрд доларів США.

У 2020 році прогнозується падіння надходження прямих інвестицій в Африку на 25-40%. Негативну тенденцію посилять низькі ціни на сировину. У 2019 році обсяг ПП в Африку вже скоротився на 10% до 45 млрд. доларів США.

Надходження капіталу в Азію серйозно вплине на ці країни через вразливість у ланцюжках поставок, питомої ваги в регіоні ПП, зав'язаних на глобальних ланцюжках і глобальних факторів, що вимагають диверсифікації

географії виробництва. Прогнозоване скорочення ПІІ становитиме 30-45%. У 2019 році обсяг ПІІ в регіоні скоротився на 5% до 474 млрд дол. США, незважаючи на його збільшення у Південно-Східній Азії, Китаї та Індії.

Очікується, що у 2020 році ПІІ у Латинській Америці та Карибському басейні скоротяться вдвічі. Інвестиційні перспективи безрадісні, оскільки в деяких країнах пандемія посилює політичну турбулентність та структурні слабкості.

Галузева структура прямих іноземних інвестицій – ще одна причина їхньої вразливості. У 2019 році ПІІ у Латинській Америці та Карибському басейні зросли на 10% до 164 млрд дол. США.

Приплив ПІІ до країн із перехідною економікою, як очікується, впаде на 30-45%. Це скорочення значною мірою зведе нанівець підйом ПІІ у регіоні у 2019 році (зростання на 59 % до 55 млрд дол. США) після кількох років низького припливу.

Загальні проблеми, які створюють бар'єри для інвестування в країни з транзитивною економікою мають наступну основу:

- по перше, економічні кризи, які відбуваються на одне десятиліття, пандемія відобразилася на багатьох проектах, або призвела до їх «заморожування»;
- по-друге, нестійка законодавча база, яка за роки незалежності країн досить часто змінюється;
- по-третє, система оподаткування, яка потребує вдосконалення в більшості країн з перехідною економікою;
- по-четверте, проблема корупції та наявність високих адміністративних бар'єрів;
- п'яте, залежність більшості країн від світових цін на сировину, які постійно коливаються та демонструють нестабільність;

– шосте, недостатність висококваліфікованого рівня менеджерів. Міграція робочої сили з транзитивних економік засвідчує потребу у висококваліфікованих кадрах.

Перспективи ПІІ у країнах із структурно слабкою та вразливою економікою вкрай негативні. Багато найменш розвинені країни (НРС) залежать від ПІІ у видобувних галузях, багато малих острівних держав, що розвиваються, залежать від інвестицій у туризм, не мають виходу до моря країни, що розвиваються, в непропорційно великою мірою страждають від порушень ланцюжків поставок. У 2019 році приплив ПІІ до таких країн скоротився на 6% до 21 млрд дол. США, що становить лише 1,4% глобальних прямих іноземних інвестицій.

Пандемія COVID 2019 серйозно обмежить іноземні інвестиції більшість країн світу, відбиваючи глобальну тенденцію. Спад посилюватиметься низькими цінами на нафту та сировину через сировинний крен інвестиційного профілю континенту. Виходячи з оцінки зростання ВВП та низки специфічних для інвестицій факторів, прогнозується зниження ПІІ. Інвестиції в обробні галузі з активною присутністю глобальних ланцюжків постраждають насамперед, що підірве зусилля щодо сприяння диверсифікації економіки у країнах, що розвиваються. Оголошені інвестиційні проекти «з нуля» вже продемонстрували у першому кварталі 2020 року яскраво виражену негативну тенденцію, хоча вартість проектів (-62%) скоротилася більше, ніж їхня кількість (-23%).

3.2. Зміни в інвестиційній політиці як основи співробітництва

Реагування на COVID-19 має помітну складову інвестиційної політики. Понад 70 країн вжили заходів для пом'якшення негативного впливу на прямі іноземні інвестиції, або, навпаки, для захисту вітчизняної промисловості від іноземних поглинань.

В умовах кризи було вжито нових заходів політики щодо спрощення, утримання та заохочення інвестицій. Декілька країн зробили кроки для полегшення адміністративного тягаря для національних компаній та зменшення бюрократичних перешкод з метою прискорення виробництва чи постачання товарів у період пандемії. Криза та, як наслідок, порушення звичайного надання державних послуг також прискорили впровадження мережевих інструментів та електронних платформ державних послуг, які забезпечують безперервність надання основних послуг підприємствам та інвесторам.

Декілька країн включили заходи стимулювання розробки ліків та вакцин до своїх програм державної допомоги. Інші схеми стимулювання пов'язані з розширенням чи конверсією виробничих ліній збільшення поставок виробів медичного призначення. Щоб допомогти вітчизняним авіаперевізникам, кілька урядів ухвалили рішення про придбання акцій чи націоналізацію компаній або розглядають таку можливість. Нарешті більшість програм державної допомоги передбачають податкові пільги або фінансову допомогу малому та середньому бізнесу, щоб допомогти зберегти ланцюжки поставок.

Отже, пандемія COVID-19 призвела до посилення контролю за іноземними інвестиціями у сфері охорони здоров'я та інших стратегічних секторах. Принаймні у дев'яти країнах вжито заходів захисту внутрішнього виробничого потенціалу в галузі охорони здоров'я, фармацевтики та

виробництва виробів та обладнання медичного призначення [70]. Майже всі ці заходи було вжито розвиненими країнами.

Пандемія COVID-19 уповільнює темпи переговорів щодо міжнародних інвестиційних угод (МІС) та уповільнює темпи міжнародного інвестиційного співробітництва. Так, зокрема декілька раундів переговорів про укладання інвестиційних договорів та договорів з інвестиційними положеннями, запланованих на 2020 рік, було скасовано або відкладено. Деякі заходи політики щодо реагування на кризу в галузі охорони здоров'я та його економічні наслідки можуть бути оскаржені іноземними інвесторами за допомогою арбітражного розгляду відповідно до Міжнародного центру врегулювання інвестиційних суперечок.

Пандемія може мати тривалий вплив на інвестиційну політику і відповідно на інвестиційне співробітництво між країнами світу. Вона може посилити і зміцнити нинішню тенденцію щодо посилення обмежень у політиці допуску іноземних інвестицій у галузі, які вважаються критично важливими для приймаючих країн. У той же час пандемія може призвести до посилення конкуренції за інвестиції, коли країни прагнуть подолати та вийти з кризи.

У 2019 році 54 країни і території вжили щонайменше 107 заходів політики, які зачіпають іноземні інвестиції, причому найактивніше їх вживали країни Азії, що розвиваються, вони вжили майже 50% цих заходів. Загальна кількість нових заходів політики продовжувала знижуватися другий рік поспіль з піку у 2017 році. 76% нововведених заходів спрямовані на лібералізацію, заохочення та спрощення інвестицій, тоді як інші 24% - встановлюють нові обмеження або норми регулювання (рис.3.2).

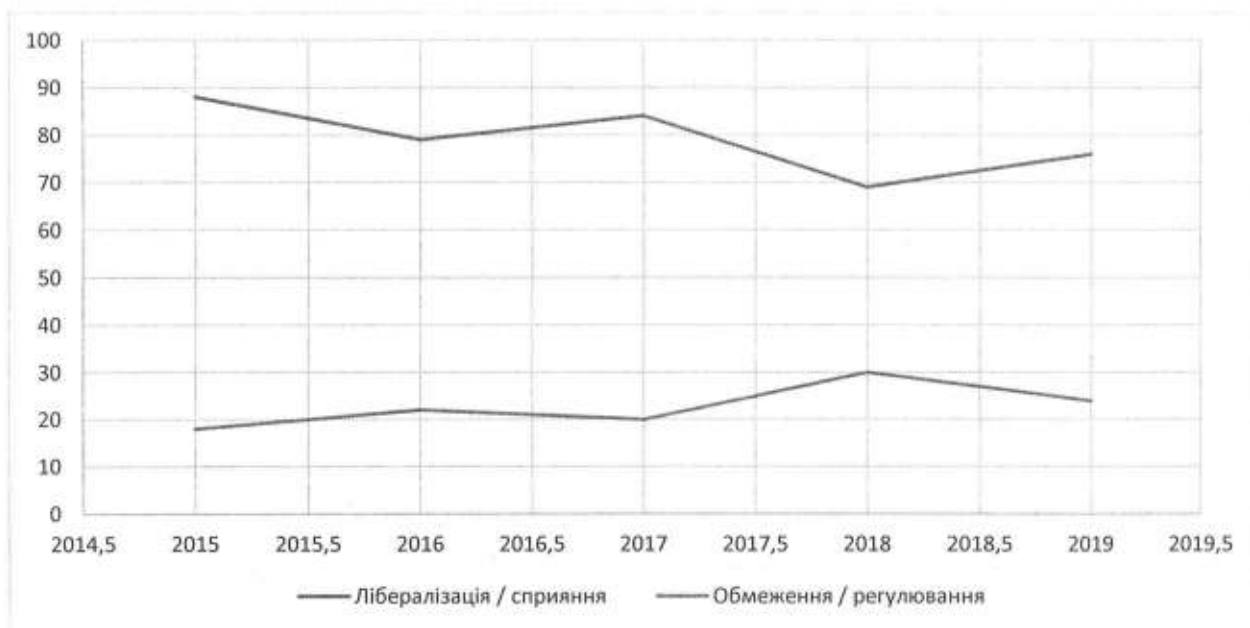

Рисунок 3.2 – Зміни в інвестиційній політиці держав, 2015-2019 рр., %

Джерело: [70]

Тенденція посилення міркувань національної безпеки контролю за іноземними інвестиціями останніх років триває й понині. Шість країн, в основному розвинених, вжили нових заходів такого роду, що зачіпають стратегічні галузі та критично важливу інфраструктуру. Методи зміцнення систем контролю включали, наприклад, розширення галузевого охоплення перевірок, зниження порога капіталу щодо перевірки, розширення критеріїв перевірки, зміцнення системи санкцій, продовження терміну перевірки та створення спеціальних контрольних органів.

Також слід відзначити, що у 2019 році через регулятивні або політичні проблеми було призупинено багато міжнародних інвестиційних угод. Деякі з них були пов'язані з продажем вітчизняних стратегічних активів (наприклад, в енергетиці або медичному обслуговуванні) іноземним інвесторам. Щонайменше 11 великих інвестиційних угод (на суму понад 50 млн дол. США) були анульовані сторонами через проблеми, пов'язані з національною безпекою, політикою конкуренції чи іншими суспільними інтересами.

Водночас у 2019 році 34 країни вжили політичних заходів у напрямку лібералізації, заохочення чи спрощення іноземних інвестицій. Ці заходи, як і раніше, становлять більшість, 76%, усіх нововведених у 2019 році заходів інвестиційної політики. Кроки з лібералізації було здійснено як мінімум у 13 країнах. Вони охоплювали різні галузі, у тому числі гірничодобувну промисловість, енергетику, фінансові послуги, транспорт та зв'язок.

Для сприяння інвестиціям щонайменше 13 країн запропонували нові пільги. Сім країн спростили чи оптимізували адміністративні процедури. Кроки, зроблені в цьому напрямку, включали:

- створення механізмів єдиного вікна,
- скасування дозвільного порядку,
- зниження адміністративних зборів,
- усунення дискримінаційного ставлення до іноземних інвесторів у процесах ліцензування,
- та створення інвестиційного порталу для сприяння встановленню контактів між вітчизняними та зарубіжними інвесторами.

Інші зміни інвестиційної політики включали прийняття нових законів про інвестиції, створення спеціальних державних органів для сприяння якісним інвестиціям, а також нове законодавство про особливі економічні зони, державно-приватні партнерства та арбітражне виробництво. Усе це стає необхідною умовою ефективного міжнародного інвестиційного співробітництва.

На міжнародній арені інвестиційної політики відбуваються зміни у режимі міжнародного інвестиційного співробітництва. У 2019 році було підписано 22 нові інвестиційні угоди та договори. Найактивніше угоди з міжнародного інвестиційного співробітництва укладали Австралія, Бразилія та Об'єднані Арабські Емірати, по три нових договорів кожною країною. З цими новими угодами щодо інвестиційного співробітництва їх загальна кількість

зросла до 3284. На кінець 2019 року діяло щонайменше 2654 міжнародних інвестиційних угод [70].

Поряд з цим зазначимо, що також продовжувала зростати кількість припинених міжнародних інвестиційних угод. У 2019 році перестало діяти щонайменше 34 договори, з яких 22 було припинено в односторонньому порядку, 6 – за взаємною домовленістю, 4 – через заміну та 2 – після закінчення терміну дії. Особливо активно договори припиняла Польща, 17 розірваних таких договорів, за якою слідувала Індія із 7-ма договорами. Вдруге з 2017 року кількість припинених міжнародних інвестиційних угод перевищила кількість нових договорів. До кінця року загальна кількість договорів, що перестали діяти, досягла 349. На міжнародну інвестиційну політику також вплинуло кілька інших важливих змін. Серед них слід зазначити, угоди між державами членами ЄС про припинення інвестиційних угод усередині ЄС, а також «брекзит» та набрання чинності угодою про створення Африканської континентальної зони вільної торгівлі (АКЗВТ).

Договори, укладені у 2019 році, показують прогрес у реформуванні режиму міжнародного інвестиційного співробітництва. Майже всі нові угоди з інвестиційного співробітництва містять положення, що відповідають пакету заходів щодо реформи міжнародного інвестиційного режиму, запропонованого ЮНКТАД, причому найчастіше ті пов'язані з такою галуззю реформ, як збереження регулятивного простору держав. Країни продовжують включати елементи реформи Врегулювання інвестиційних спорів між інвестором і державою у нові угоди з інвестиційного співробітництва, використовуючи чотири основні підходи:

- 1) відсутність процедур Врегулювання інвестиційних спорів між інвестором і державою;
- 2) постійний арбітраж для УСІГ;

- 3) обмежені процедури Врегулювання інвестиційних спорів між інвестором і державою;
- 4) покращені процедури Врегулювання інвестиційних спорів між інвестором і державою

З 2012 року понад 75 країн та регіональних організацій економічної інтеграції скористалися підтримкою ЮНКТАД у розробці нових типових угод та оцінці міжнародного інвестиційного співробітництва. Для подальшої підтримки процесу реформи в інвестування у 2020 році ЮНКТАД запустить свій «прискорювач реформи» міжнародного інвестиційного співробітництва.

3.3 Подальші шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС

Україна має два напрямки подальшого інвестиційного співробітництва:

Перший – план зовнішніх інвестицій ЄС, це ініціатива, спрямована на збільшення інвестицій у країни-партнери в Африці та європейських країнах-сусідах, сприяння інклюзивному зростанню, створенню робочих місць і сталому розвитку, одночасно усуваючи деякі основні причини нелегальної міграції.

Другий – інвестиційна допомога у відновленні економіки після війни, інвестиції в інфраструктуру.

План зовнішніх інвестицій підтримує країни-партнери шляхом мобілізації фінансування, надання технічної допомоги та розвитку сприятливого інвестиційного клімату та бізнес-середовища.

Рух прямих іноземних інвестицій відбувається через допомогу розвитку, що заснована на грантах, і завдяки використанню інноваційних фінансових продуктів, це такі інструменти як гарантії розподілу ризиків у поєднанні з

грантами і позиками, щоб гарантувати значний вплив інвестицій саме на економічний розвиток.

Зокрема, європейський План розраховує на приватних інвесторів, де життєздатні бізнес-пропозиції задовольняють суспільні потреби, і де є обмеження державних коштів, тому залучаються приватні кошти, таким чином заохочуючи інвесторів робити внесок у сталий розвиток у країнах за межами Європи. Для залучення інвесторів План пропонує гарантію зниження ризику для інвесторів. Гарантія залучить фінансування для певної частини початкового капіталу, щоб прискорити початок проекту, і може слугувати заставою погашення частини або всієї позики, якщо позичальник зазнає збитків і не виплатить її.

Завдяки внеску Європейського Союзу в розмірі 4,5 млрд. євро, План зовнішніх інвестицій, як очікується, залучить до 44 млрд євро інвестицій до 2020 року [53]. Щоб підвищити потужність і ефективність нового Фонду, Комісія хоче, щоб країни-члени ЄС та інші партнерів, щоб зробити внесок.

Цілями Плану зовнішніх інвестицій ЄС є [53]:

- Сприяння досягненню сталого розвитку в країнах-партнерах ЄС узгодженим і послідовним чином.
- Мобілізація інвестицій та залучення коштів, щоб охопити країни зазначені планом, де на сьогоднішній день є потреба у інвестиціях, і сприяти інвестиціям приватних суб'єктів, які в іншому випадку інвестували б менше або взагалі не інвестували б.
- Інвестування у цільові соціально-економічні сектори, зокрема стійку інфраструктуру (включаючи енергетику, водопостачання, транспорт, інформаційні та комунікаційні технології, навколишнє середовище, соціальна інфраструктура, людський капітал), і надання фінансування мікро-, малим і середнім підприємствам з особливим фокусом на створення гідних робочих місць.

- Допомога в розробці економічно та фінансово вигідних проектів для залучення інвестицій.
- Допомога у покращенні бізнес-середовище в країнах-партнерах, зокрема через підтримку реформ та ефективне економічне управління.
- Сприяння усуненню основних причин нелегальної міграції та зміцненню наших партнерств в Африці та країнах-сусідах ЄС.

Що стосується інвестиційної допомоги під час війни, то слід зазначити те, що на сьогоднішній день Європейська комісія виділила Україні ще 2,5 млрд. євро виняткової макрофінансової допомоги [54]. Це другий, який сплатила ЄК в рамках операції надзвичайної макрофінансової допомоги (МФД) на 5 млрд євро для України. Це частина пакету МЗС, оголошеного Комісією у її Повідомленні від 18 травня та схваленого Європейською Радою 23-24 червня 2022 року.

З сьогоднішнім платежем загальна допомога МЗС, надана Україні з початку війни з Росією, сягнула 6,7 млрд євро. Кошти були надані Україні у формі позик на дуже пільгових умовах з більш довгостроковими термінами погашення, ніж у рамках звичайних МФА. На знак подальшої солідарності бюджет ЄС покриватиме витрати на відсотки за цими винятковими позиками МФА, принаймні для поточної багаторічної фінансової системи. Очікується, що третій і останній транш у розмірі 0,5 млрд євро в рамках цієї виняткової операції МФА буде сплачено в грудні 2022 року.

Поки на сьогодні дана виплата відбулася після позитивної оцінки Комісії прогресу, досягнутого Україною в реалізації семи заходів структурної політики, узгоджених у Меморандумі про взаєморозуміння, підписаному 3 жовтня 2022 року. Ці заходи спрямовані на посилення стійкості та економічної стабільності країни, покращення бізнес-клімату, зміцнення верховенства права та управління та забезпечення енергетичної безпеки України. Україна також успішно виконала посилені вимоги до звітності, пов'язані з цим винятковим МЗС.

Комісія виплатила перші 600 млн. євро вже в березні та ще 600 млн євро в травні цього року, потім 1 млрд євро в серпні та 2 млрд євро в жовтні 2022 року.

З метою подальшої співпраці та продовження підтримки України, 9 листопада 2022 року Комісія запропонувала пакет підтримки МФА+ для України на суму до 18 млрд євро зі стабільною, регулярною та передбачуваною фінансовою допомогою – у середньому 1,5 млрд євро на місяць – яка допоможе покрити значну частину короткострокових потреб України у фінансуванні на 2023 рік. Це відбулося після засідання Європейської Ради 20-21 жовтня 2022 року; це є безпрецедентний пакет підтримки для України в розмірі до 18 млрд євро на 2023 рік. Він надійде у формі дуже пільгових позик, які виплачуватимуться регулярними частинами з 2023 року. .

Ця стабільна, регулярна та передбачувана фінансова допомога допоможе покрити значну частину короткострокових потреб, які українська влада та Міжнародний валютний фонд оцінюють у 3-4 млрд євро в місяць протягом року. Підтримку, запропоновану ЄС, необхідно буде доповнити аналогічними зусиллями інших великих донорів, щоб покрити всі потреби України у фінансуванні на 2023 рік.

Завдяки цьому пакету Україна зможе продовжувати виплачувати зарплати та пенсії та підтримувати роботу основних державних послуг, таких як лікарні, школи та житло для переселенців. Це також дозволить Україні забезпечити макроекономічну стабільність і відновити критично важливу інфраструктуру, зруйновану росією під час її загарбницької війни, таку як енергетична інфраструктура, системи водопостачання, транспортні мережі, дороги та мости.

Підтримка в рамках інструменту супроводжуватиметься реформами з метою подальшого зміцнення верховенства права, ефективного врядування, боротьби з шахрайством і корупцією в Україні. Таким чином, беручи до уваги розвиток ситуації на місцях, фінансова підтримка буде обрамлена політичними умовами, спрямованими на зміцнення інституцій України та підготовку ґрунту

для успішної реконструкції, а також підтримку України на її європейському шляху.

Варто зазначити, що спираючись на попередні пакети макрофінансової допомоги, цей інструмент Макрофінансової допомоги+ (МФД+) пропонує високу гнучкість і дуже вигідні умови для України, враховуючи поточну ситуацію в країні та забезпечуючи швидкі дії для підтримки українського народу.

Кошти будуть надані через дуже пільгові позики, які будуть погашені протягом максимум 35 років, починаючи з 2033 року. На знак подальшої солідарності ЄС також пропонує покрити витрати України на відсоткові ставки шляхом додаткових цільових платежів держав-членів. в бюджет ЄС. Країни-члени ЄС і треті країни також зможуть додавати додаткові кошти до інструменту, які будуть використовуватися як гранти, якщо вони цього забажають. Потім кошти будуть спрямовані через бюджет ЄС, що дозволить Україні отримувати підтримку скоординовано.

Інструмент МФА+ супроводжуватиметься реформами, які допоможуть Україні просуватися на шляху до членства в ЄС. Це означає, що український уряд повинен буде доповнити фінансову підтримку галузевими та інституційними реформами, включаючи антикорупційну та судову реформи, повагу до верховенства права, належне врядування та модернізацію національних та місцевих інституцій.

Щоб забезпечити кошти для позик, Європейська Комісія пропонує запозичувати на ринках капіталу за стратегією диверсифікованого фінансування. Це дозволить ЄК використовувати повний портфель інструментів фінансування для забезпечення ринкового фінансування на найвигідніших умовах, коли вони потрібні.

Щоб гарантувати ці запозичення для України, Європейська Комісія пропонує цільове використання резерву бюджету ЄС на 2021-2027 роки для України, що є обмеженим у часі. Резерв – це різниця між максимальною сумою

власних ресурсів (тобто, максимальною сумою ресурсів, яку Європейська Комісія може попросити держави-члени внести протягом певного року) та коштами, які їй фактично потрібні для покриття витрат, передбачених бюджетом. Резерв, який уже використовується для гарантування запозичень для програм фінансової допомоги державам-членам, гарантуватиме інвесторам облігацій, що суми, позичені ЄС для фінансування запозичень українців, будуть повернені за будь-яких обставин.

Щоб забезпечити безперебійну доставку пакету, Комісія висуває три законодавчі пропозиції. Перш ніж вони набудуть чинності, вони потребуватимуть схвалення Європейського парламенту та держав-членів ЄС у Раді. Як завжди, Комісія працюватиме пліч-о-пліч з усіма зацікавленими установами ЄС для швидкого прийняття.

Неспровоковане та невиправдане вторгнення росії в Україну спричинило масове руйнування міст та населених пунктів. Європейський Союз та його держави-члени продемонстрували непохитну солідарність з людьми, які тікають від війни. Союз негайно мобілізував підтримку українського уряду, щоб зберегти його основні функції, окрім надзвичайної та гуманітарної допомоги, а також військової допомоги, наданої Україні.

З початку війни Team Europe мобілізувала 19,7 млрд євро для підтримки України, значна частина яких надходить у формі макрофінансової допомоги (МФД).

Крім того, Комісія разом з державами-членами та Енергетичним співтовариством надає підтримку українській енергетичній системі з цієї весни та активізувала свої зусилля після цілеспрямованого обстрілу життєво важливої енергетичної інфраструктури. Механізм цивільного захисту ЄС сприяв доставці генераторів, трансформаторів і кабелів, зокрема. У рамках Фонду енергетичної підтримки України, створеного Енергетичним Співтовариством на прохання Європейської Комісії, виділено 25,5 млн євро для покриття нагальних потреб в

енергетичному секторі [54]. Комісія також передала засоби протидії хімічній, біологічній, радіологічній і ядерній загрозам на суму понад 40 млн. євро та обладнання з резервів ЄС і виділила 13 млн. євро на відновлення лабораторій, пошкоджених російськими окупантами в Чорнобилі.

Крім того, заходи військової допомоги на суму 3,1 млрд євро були надані в рамках Європейського фонду миру. Це буде використано для відшкодування державам-членам військової підтримки України в натуральній формі.

Зусилля ЄС щодо підтримки України є вершиною комплексного набору дій, запропонованих для подолання драматичних наслідків агресивної війни росії. Вторгнення призвело до різкого зростання цін на енергоносії та загальної вартості життя для громадян ЄС. У цьому контексті як ЄС, так і країни-члени вживають конкретних заходів для підтримки підприємств і домогосподарств, особливо вразливих, у їхній спроможності оплачувати рахунки за електроенергію та забезпечити доступ до енергопостачання.

Отже, спостерігаємо на сьогоднішній день постійну інвестиційну підтримку ЄС Україну. Щоб відбудувати Україну після закінчення війни, знадобляться серйозні глобальні фінансові зусилля. ЄС уже робить значний внесок у посилення поточної стійкості країни, але в середньостроковій та довгостроковій перспективі знадобиться додаткова підтримка: щоб відновити основи вільної та процвітаючої країни, яка базується на європейських цінностях та добре інтегрована в європейське середовище. і глобальної економіки та підтримувати її на європейському шляху.

З початку російської агресії ЄС і його держави-члени, а також європейські фінансові інституції, як «Команда Європи», значно посилили підтримку України, надаючи [62]:

- понад 19 мільярдів євро на підтримку його загальної економічної, соціальної та фінансової стійкості

- додаткові 3,1 мільярда євро військової допомоги також були надані в рамках Європейського фонду миру

Поки триває загарбницька війна росії, загальні потреби у відбудові України ще не відомі. Тим не менш, важливо розробити основні будівельні блоки цієї міжнародної діяльності вже зараз. За оцінками Світового банку поточні витрати на реконструкцію та відновлення в Україні до 1 червня сягають 349 млрд. євро.

Саме сьогодні варто готуватися до поглибленої майбутньої співпраці. Так, 25 жовтня в Берліні Європейська комісія та Німеччина, як голова G7, провели Міжнародну експертну конференцію з відновлення, реконструкції та модернізації України. Конференція стала ще одним важливим кроком, який продемонстрував непохитну підтримку України з боку ЄС та міжнародної спільноти перед обличчям неспровокованої та невиправданої агресивної війни Росії. Також було підкреслено, що Європейська Комісія та міжнародне співтовариство продовжуватимуть підтримувати Україну поза її нагальні потреби та на її шляху до вступу в ЄС.

Варто наголосити на трьох ключових елементах для успішної реконструкції України [62]:

- необхідна підтримка протягом всього часу – від допомоги до реабілітації та довгострокової реконструкції;
- правильний механізм, щоб зробити підтримку якомога більш широкою та інклюзивною;
- докладання зусиль України у відбудову в рамках її шляху до Європейського Союзу.

Враховуючи масштаби поставленого завдання, зусилля з відновлення мають бути інклюзивним процесом із залученням багатьох зацікавлених сторін із залученням як державного, так і приватного секторів, а також міжнародних організацій. Саме тому конференція об'єднала всесвітньо відомих експертів із

різних дисциплін та професій, а також представників громадянського суспільства та приватного сектору, а також українського уряду. Рекомендації конференції сприятимуть формуванню глобальних зусиль на шляху до зеленого, стійкого, процвітаючого та демократичного майбутнього України.

ВИСНОВКИ

Дослідивши тему магістерської дипломної роботи «Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС» ми досягли мети дослідження – розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо ефективного інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС та прийшли до наступних висновків.

1. Інвестиційне співробітництво відіграє провідну роль між країнами світу. Інвестиційне співробітництво тісно пов'язане з процесами транснаціоналізації, глобалізації, лібералізації та економічної інтеграції. Інвестиційне співробітництво є різновидом форм міжнародних економічних відносин, яке сприяє ефективному розподілу інвестиційних ресурсів, капіталу між двома і більше країн, які використовують переваги участі у міжнародному поділі праці. Також інвестиційне співробітництво є різновидом офіційної допомоги розвитку, тобто позичання або інвестування відносно великих обсягів капіталу на розвиток економіки країнам світу.

Міжнародному інвестиційному співробітництву сприяють міжнародна торгівля, міжнародна виробнича кооперація, міжнародне науково-технічне співробітництво.

Основними причинами зростання ролі міжнародного інвестиційного співробітництва є: глобалізація та інтеграція, транснаціоналізація, інтернаціоналізація виробництва, міжнародний поділ праці.

За секторами інвестиційне співробітництво поділяється на співробітництво у реальному секторі економіки та співробітництво у фінансовому секторі економіки.

2. Основою міжнародного інвестиційного співробітництва є рух прямих іноземних інвестицій. Основними стовпами інвестицій, які є основою

міжнародного інвестиційного співробітництва є: сприяння інвестиціям, лібералізація інвестицій, захист інвестицій. Підтвердженням важливої ролі прямих іноземних інвестицій для сприяння економічного зростання є досвід розвинених країн із ринковою економікою.

3. Для здійснення ефективного інвестиційного співробітництва необхідне його врегулювання, яке як правило, здійснюється міжнародними організаціями. Систему світових інвестиційних інститутів складають: фонди, інвестиційні та регіональні банки розвитку, глобальні банки. Вони мають власні цілі і їх діяльність спрямована на покращення економічного розвитку приймаючих країн. Крім здійснення регулюванні інвестиційних питань на міжнародному рівні, регулюються ці питання й на національному рівні кожної країни.

4. Аналіз інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС показав, що ЄС виступає донором по відношенню до України. Майже до 80% усіх прямих іноземних інвестицій – європейські інвестиції, що засвідчує провідну роль ЄС в інвестиційному співробітництві. Зростання руху європейських ПІІ відбувається останні десятиліття, що обумовлено євроінтеграційним вектором України та відповідною інвестиційною політикою Європейського Союзу. Європейська комісія сприяє ефективному розміщенню інвестиційних ресурсів за межами країн ЄС.

Для підтримки інших країн, у тому числі країн-сусідів, України у контексті здійснення інвестиційної діяльності був розроблений у 2017 році Зовнішній план інвестицій, який сприяв мобілізації європейських інвестицій у середині Європейського Союзу для здійснення капіталовкладень у перспективні економіки. Завдяки цьому Плану відбувається підвищення ефективності інвестиційного співробітництва між країнами ЄС та Україною зокрема, налагоджується діалог з бізнесом та урядом, підтримуються реформи у сфері нормативно-правової бази тощо.

5. Інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС базується на двосторонніх договорах про сприяння, заохочення та залучення інвестицій, та на Плані зовнішніх інвестицій ЄС, який спирається на давнє співробітництво з країнами-партнерами ЄС в цих регіонах і має намір поглибити ці відносини, додавши три важливі інноваційні елементи: (1) інтегрований 3-компонентний підхід для сприяння покращенню умов для інвестицій та ефективного управління, (2) єдина точка входу для фінансування запитів на інвестиції, таким чином забезпечуючи прозорість, ефективність і ефективність державного та приватного фінансування, (3) а також, пом'якшення ризиків інвестицій у складних умовах, таких як постконфліктні та найменш розвинені країни за допомогою інноваційної нової гарантії механізм.

Інвестиційна співпраця між Україною та ЄС базується на трьох основах: перша, Європейський фонд сталого розвитку, друга – технічна допомога приймаючим країнам, третя – сприяння формування привабливого інвестиційного клімату в приймаючих країнах.

Механізм інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є досить складним, який включає багато взаємозв'язків на різних рівнях – наддержавному, регіональному та національних, що формуються у відповідності до різних інструментів, які використовуються в інвестиційному співробітництві – програми, види підтримки, угоди, зовнішній план інвестицій – як основний інструмент для сьогоденної співпраці.

6. Для України Європейський Союз є стратегічним партнером, а отже забезпечення інвестиційно привабливого клімату є однією з головних завдань, від якого буде залежати рівень інвестиційного співробітництва. За 2021 рік за даними Національного банку України було залучено 64 136,2 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. Третя частина прямих іноземних інвестицій припадає на офшорну зону Кіпр, й найбільше капіталу з даної зони спрямовується в сектор промисловості і становить біля 60%.

7. Сучасний етап світового економічного розвитку, сьогоднішня війна в Україні, яка триває вже понад 9 місяців, сучасний етап розвитку світового ринку призводять до виникнення певних труднощів, проблем, які затрудняють подальший ріст інвестування.

Однією із головних проблем можна назвати недосконалість законодавчої бази деяких країн, що потребують прямих інвестицій. Другою – корупція. За рахунок цих проблем Україна не до отримує інвестиції. Крім того, пандемія та війна стала для прямих іноземних інвестицій шоком у сфері пропозиції, попиту та політики в Україні.

8. З метою збільшення притоків прямих іноземних інвестицій слід вносити зміни в інвестиційну політику, особливо приймаючих країн. Реагування на COVID-19 має помітну складову інвестиційної політики: багато країн вжили заходів для пом'якшення негативного впливу на прями іноземні інвестиції, або, навпаки, для захисту вітчизняної промисловості від іноземних поглинань. На міжнародній арені інвестиційної політики відбуваються зміни у режимі міжнародного інвестиційного співробітництва – так, у 2019 році було підписано 22 нові інвестиційні угоди та договори; на кінець 2019 року діяло щонайменше 2654 міжнародних інвестиційних угод.

9. Україна має два напрямки подальшого інвестиційного співробітництва: перший – план зовнішніх інвестицій ЄС, другий – інвестиційна допомога у відновленні економіки після війни, інвестиції в інфраструктуру. Рух прямих іноземних інвестицій відбувається через допомогу розвитку, що заснована на грантах, і завдяки використанню інноваційних фінансових продуктів, це такі інструменти як гарантії розподілу ризиків у поєднанні з грантами і позиками, щоб гарантувати значний вплив інвестицій саме на економічний розвиток.

На засіданні Європейської Ради 20-21 жовтня 2022 року був прийнятий безпрецедентний пакет підтримки для України в розмірі до 18 млрд євро на 2023 рік, який надійде у формі дуже пільгових позик, які виплачуватимуться

регулярними частинами з 2023 року. Завдяки цій допомозі Україна зможе забезпечити макроекономічну стабільність і відновити критично важливу інфраструктуру, зруйновану росією під час її загарбницької війни, таку як енергетична інфраструктура, системи водопостачання, транспортні мережі, дороги та мости. Інструмент Макрофінансової допомоги+ (МФД+) пропонує високу гнучкість і дуже вигідні умови для України, враховуючи поточну ситуацію в країні та забезпечуючи швидкі дії для підтримки українського народу. Інструмент МФА+ супроводжуватиметься реформами, які допоможуть Україні просуватися на шляху до членства в ЄС. Щоб гарантувати ці запозичення для України, Європейська Комісія пропонує цільове використання резерву бюджету ЄС на 2021-2027 роки для України, що є обмеженим у часі.

Для успішної реконструкції України виділено три ключових елементу: необхідна підтримка протягом всього часу – від допомоги до реабілітації та довгострокової реконструкції; правильний механізм, щоб зробити підтримку якомога більш широкою та інклюзивною; докладання зусиль України у відбудову в рамках її шляху до Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій. Офіційний сайт. URL: <http://www.un.org/ru/ecosoc/miga/>
2. Будкін В. Державна інноваційна політика: український та зарубіжний досвід. Дослідження міжнародної економіки: зб. наук. пр. К.: ІСЕМВ НАН України, 2011. № 1 (66). С. 25-40.
3. Вдовічен А. А. Диспропорційні зміни в фінансовому та реальному секторах світової економіки. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту, 2013. Вип. III (51). С. 51–58.
4. Відносини між Україною та Європейським Союзом на сучасному етапі: загальний огляд: Верховна Рада України Комітет з питань європейської інтеграції URL: http://comeuroint.rada.gov.ua/komevrouint/control/uk/publish/article;jsessionid?art_id=47138&cat_id=47123.
5. Глуха Г. Я. Прямі іноземні інвестиції у контексті економічного зростання. Економічний нобелівський вісник. 2014. № 1 (7). С. 113-121.
6. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Договір до Енергетичної Хартії та Заключний акт до неї. Протокол до Енергетичної Хартії з питань енергетичної ефективності і суміжних екологічних аспектів https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_056
8. Євразійський банк розвитку. Офіційний сайт. URL: <http://www.eabr.org/r/about/>
9. Закон України «Про внесення змін до податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1797-19> (дата звернення 10.01.2019).

10. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
11. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (дата звернення 10.01.2019).
12. Закон України «Про інвестиційну діяльність» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
13. Закон України «Про іноземні інвестиції» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2198-12#Text>
14. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2010–2018 роках: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики, 2019. 43 с.
15. Інвестиційна діяльність в Україні. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, 2021
16. Інтеграція у рамках асоціації: динаміка виконання угоди між Україною і ЄС. К, 2018. 50 с.
17. Іртищева І. О., Стройко Т. В. та ін. Вплив глобалізації на рівень конкурентоспроможності національної економіки: фактори, механізми, інструменти. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки, 2013. №4. С.34-45.
18. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text
19. Макогін З. Я. Вплив ПІІ на економічне зростання регіонів України. Економіка та держава. 2014. № 5. С. 20-24.
20. Меліхов А. А. Моделювання чинників зовнішнього впливу конкурентного розвитку промислових підприємств. Вісник економічної науки України. 2014. № 2. С. 94-98.

21. Міжнародний валютний фонд. Офіційний сайт. URL: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/rus/glancer.pdf>
22. Міжнародний фонд сільського розвитку. Офіційний сайт. URL: <http://www.un.org/ru/ecosoc/ifad/>
23. Міжнародний фонд технологій та інвестицій. Офіційний сайт. URL: <http://ifti.ru/wpcontent/uploads/>
24. Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів. Офіційний сайт. URL: <http://www.un.org/ru/ecosoc/icsid/>
25. Міжнародні договори України. Угоди про сприяння та захист інвестицій. URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/zakon_v_sferi_zed/ukr/1003.html
26. Міжнародні економічні відносини. За ред. проф. Голікова А. П., Довгаль О. А. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с
27. Національний банк України. URL: www.bank.gov.ua
28. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні URL: www.me.gov.ua Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні URL: www.me.gov.ua
29. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентіві України. URL: <http://www.niss.gov.ua>
30. Побоченко Л.М., Бондаренко А.В. Інвестиційне співробітництво України х Європейським Союзом. Інститут міжнародних відносин НАУ. К. 2015
31. Причепя І.В., Сметанюк О.А., Ратушняк О.Г. Інвестиційна політика європейського союзу в межах зовнішньоекономічних зв'язків з Україною. *Ефективна економіка*. 2020, №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/60.pdf
32. Палагнюк Ю. В. Державна євроінтеграційна політика України: теорія, методологія, механізми. Монографія. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 392 с.

33. Пирог О. В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання України. Економіка промисловості, 2005. № 1. С. 87-91.
34. Пріоритети інвестиційної політики в контексті модернізації економіки України. Аналітична доповідь. К.: НІСД, 2013. 80 с.
35. Редзюк Є. В. Вплив прямих іноземних інвестицій на економіку України. Вісник НТІ. 2009. № 4. С. 20-25.
36. Резнікова Н. В. Роль прямих іноземних інвестицій в продукуванні економічного зростання країн, що розвиваються: парадокси фінансової залежності. Вісник Маріупольського державного університету серія: Економіка. 2013. Вип. 6. С. 86-93.
37. Рокоча В. В., Одягайло Б. М., Терехов В. І. Глобальна економіка: парадигми та парадокси розвитку. Монографія, 2017, Київ: ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», 314 с.
38. Роль і ресурси МБРР і МАР. URL: <http://www.vsemirnyjbank.org/ru/about/annual-report/roles-resources>
39. Савіцька О.П., Савіцька Н.В. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні. Інституційний репозитарій Львівського Політехнічного Національного Університету. <http://ena.lp.edu.ua>
40. Сеульська конвенція 1985р. про заснування багатостороннього агентства з гарантій інвестицій https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_268#Text
41. Собкевич О. В. Перспективи інноваційного, науково-технічного і виробничого співробітництва України з ЄС в умовах дотримання національних економічних інтересів. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України, 2015. № 3. С. 100–108
42. Ткаленко С.І. Інвестиційна безпека: теорія, методологія, практика: монографія. Чернігів. 2018. 286 с. Монографія
43. Швецова Н. Генезис та еволюція поняття «інвестиції». Економіка. №6 (132). 2014. 61-66 с.

44. Act on the Monitoring of Foreign Corporate Acquisitions in Finland. Helsinki, 13 April 2012. 4 p
45. Asian Development Bank. Official site. URL: <https://www.adb.org/projects/search/status/approved>
46. Balasubramanyam V. N. Foreign Direct Investment to Developing Countries / In: Picciotto S., Mayne R. (eds) Regulating International Business. London, P.29-30.
47. Cheng L.K., Kwan Y.K. What are the determinants of the location of foreign direct investment? The Chinese experience. Journal of International Economics, 2000. №51. 379-400 p.
48. Chowdhury A., Mavrotas G. FDI and Growth: What Causes What? World Economy. 2006. Vol. 29(1). P. 9-19.
49. Chowdhury A., Mavrotas G. FDI and Growth: What Causes What? World Economy. 2006. Vol. 29(1). P. 9-19.
50. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «For a European Industrial Renaissance»
51. Contribution of Institutional Investors Private Investment in Infrastructure 2011–H1 2017. 2018 URL:ppi.worldbank.org
52. EFSD The European Fund for Sustainable Development The EFSD is the financing arm of the EU External Investment Plan Promoting investment in Africa and the EU Neighbourhood Operational Report 2019
53. EU External Investment Plan. URL: <https://www.eulaif.eu/en/eu-external-investment-plan>
54. European Commission. Investment – the pillars. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/investment-pillars>
55. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_22_7093

56. Falkner R. Private environment governance and international relations exploring the links. *Global environment Politics*, 2003, Vol.3. #2 P.72-87
57. Global Savings Glut to Financing Infrastructure: The Advent of Investment Platforms, IMF working paper, 2016
58. Hooi Hooi Lean. The impact of foreign direct investment on the growth of the manufacturing sector in Malaysia. *International Applied Economics and Management Letters*. 2008. № 1(1). P. 41-45. URL: [The_impact_of_foreign_direct_investment_on_the_gro.pdf](#).
59. Investment Plan for Europe –State of Play. Luxembourg, 2018. 12 p.
60. Nazima Ellahi. Exchange rate volatility and foreign direct investment (FDI) behavior in Pakistan: A time series analysis with auto regressive distributed lag (ARDL) application. *African Journal of Business Management*, 2011. Vol. 5(29). P. 656-661
61. Nozim Muminov, Pazliddin Hoshimov, Nasiba Muxitdinova and Okil Umarov. Investment Cooperation in the Conditions of Globalization: Problems and Prospects for the Development. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, Vol. 24, Issue 01, 2020 ISSN: 1475-7192
62. Reconstruction of Ukraine. Building blocks for a recovery. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/reconstruction-ukraine_en
63. Sella P. Dealing with Investment Problems: The World Bank and the International Centre for Settlement of Investment Disputes. *International Control of Investment. The Dusseldorf Conference on Multinational Corporations*. N.Y.: Washington, 136 p
64. Steven Blockmans The Obsolescence of the European Neighbourhood Policy. CEPS, Brussels Rowman and Littlefield International, London, 2017. P. 69.
65. Your guide to the EU External Investment Plan. European Union, 2017. 23 p.

66. The European Fund for Sustainable Development (EFSD) Operational Report, 2019. URL: https://ec.europa.eu/eu-external-investment-plan/sites/default/files/documents/201016_efsd_op_report-_final-_ldef.pdf
67. The official site of European Commission. Investment. URL: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/investment/>
68. World Bank Group. Contribution of Institutional Investors Private Investment in Infrastructure 2011–H1 2017. 2018, 45 p. ppi.worldbank.org
69. World Investment Report 2018: Transnational Corporations and the Infrastructure Challenge. 294 p. Sales No. E.08.II.D.23
70. World Investment Report 2020, 71 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Угоди між Україною та країнами ЄС у сфері сприяння, заохочення й залученні інвестицій

Рік набуття чинності	Країна ЄС	Назва міжнародних договорів
1	2	3
1993	Велика Британія	Угода між Урядом України та Урядом Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії про сприяння та взаємний захист інвестицій
1993	Польща	Угода між Урядом України й Урядом Республіки Польща про взаємне заохочення та захист інвестицій
1994	Данія	Угода між Урядом України та Урядом Королівства Данія про сприяння і взаємний захист інвестицій
1995	Болгарія	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Болгарія про взаємне сприяння та захист інвестицій
1995	Естонія	Угода між Урядом України та Урядом Естонської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій
1995	Чехія	Угода між Урядом України й Урядом Чеської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій
1996	Греція	Угода між Урядом України й Урядом Грецької Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій
1996	Німеччина	Угода між Україною і Федеративною Республікою Німеччина про сприяння здійсненню та взаємний захист інвестицій
1996	Угорщина	Угода між Україною та Угорською Республікою про сприяння та взаємний захист інвестицій
1996	Франція	Угода між Урядом України й Урядом Французької Республіки про взаємне сприяння та взаємний захист інвестицій
1997	Австрія	Угода між Україною і Республікою Австрія про сприяння та взаємний захист інвестицій
1997	Латвія	Угода між Урядом України та Урядом Латвійської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій
1997	Італія	Угода між Урядом України й Урядом Італійської Республіки про сприяння та захист інвестицій
1997	Нідерланди	Угода про сприяння та взаємний захист інвестицій між Україною й Королівством Нідерландів
1997	Швеція	Угода між Урядом України та Урядом Королівства Швеція про сприяння та взаємний захист інвестицій
2000	Іспанія	Угода між Україною та Іспанією про сприяння та взаємний захист інвестицій
2000	Словенія	Угода між Україною та Республікою Словенія про взаємне сприяння та захист інвестицій

продовження додатку А

1	2	3
2001	Бельгія	Угода між Урядом України та Бельгійсько-Люксембурзьким Економічним Союзом про взаємне заохочення та захист інвестицій
2001	Хорватія	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про сприяння та взаємний захист інвестицій
2002	Португалія	Угода між Україною та Португальською Республікою про сприяння та взаємний захист інвестицій (ратифікована)
2005	Фінляндія	Угода між Урядом України та Урядом Фінляндської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій
2009	Словаччина	Угода між Україною та Словацькою Республікою про сприяння та взаємний захист інвестицій

метадані

Заголовок

ІНВЕСТИЦІЙНЕ_СПІВРОБІТНИЦТВО_УКРАЇНИ_.docx

Автор

Храпко Олександр Олегович

Науковий керівник

Ткаленко С.І.

підрозділ

кафедра європейської економіки і бізнесу

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		5
Інтервали		0
Мікропробіли		2
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		73

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

15122

Кількість слів

119556

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Прокрутите список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтеся посиланням "Позначити фрагмент" та перегляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадкові схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаичний плагіат) або великими фрагментами без зазначення джерела (прямий плагіат).

10 найдовших фраз

Копіювати текст

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8F-%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D1%89%D0%B5-25-%D0%BC%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%8F%D1%80%D0%B4%D0%B8-%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE-%D1%83-%D0%B2%D0%B8%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D1%96-%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D1%8F%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97_uk?s=232	76	0.50 %
2	https://www.uavarta.org/ukraina-ekonomichnyj-dajdzhesti/	73	0.48 %

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

**РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

Збірник матеріалів

**Студентської науково-практичної
Інтернет-конференції**

**м. Київ,
7 грудня 2022 р.**

БІУТ 115 РОКІВ **КИЇВ**
2022

УДК 339.9(477)(06)

Р 64

Організаційний комітет:

Бурмака Микола Олексійович - к.е.н., доцент

Вінська Оксана Йосипівна – к.е.н., доцент

Галенко Оксана Миколаївна – д.е.н., професор

Козачок Тетяна Сергіївна – к.е.н., доцент

Максименко Анна Вікторівна - к.е.н., доцент

Олійник Вікторія Володимирівна - к.е.н., доцент

Поплюйко Андрій Миколайович – к.е.н., доцент

Солодковський Юрій Мечиславович – к.е.н., доцент

Столярчук Ярослава Михайлівна - д.е.н., професор

Федірко Олександр Анатолійович – д.е.н., доцент

Черницька Тетяна Володимирівна - к.е.н., доцент

(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст*

Розвиток економіки України в нових реаліях міжнародних відносин: зб.
Р 64 матеріалів студентської наук.-практ. Інтернет-конф., 7 грудня 2022 р.,
м. Київ. [Електронний ресурс],– Київ: КНЕУ, 2022. – 276 с.
ISBN 978-966-926-420-6

У збірнику подано тези доповідей студентів факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УДК 339.9(477)(06)

Бобор В.В.	173
Сучасний стан розвитку ринку міжнародних пасажирських авіаперевезень в Україні	
Голубенко Д.А.	176
Основні засади банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку	
Порошинський Є.О.	180
Сучасні теорії прямого іноземного інвестування	
Москаленко Ю.Д.	184
Структура фінансового ринку	
Криштоп Д.Є.	186
Розвиток міжнародного фінансового ринку	
Лянко Н.І.	188
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС	
Маргвелашвілі Д.Т.	190
Розвиток туризму як фактор подолання бідності	
Храпко О.О.	192
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС	
Прошунін І.В.	193
Перспективи розвитку європейського енергетичного ринку	
Науменко А.О.	196
Діяльність ТНК в умовах нерівномірності світового економічного розвитку	
Васкевич М.Р.	198
Вплив пандемії COVID-19 на розвиток фармацевтичного ринку України	
Терещук Т.Ю.	201
Зовнішня торгівля між Україною та ЄС	
Доденко А.Р.	205
Тренди міжнародного туризму в умовах глобальної економічної кризи	
Предко А.С.	207
Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС	
Масенко З.І.	208
Світові виклики, з якими стикається медіа індустрія	
Покаленко Т. Г.	210
Тенденції розвитку світового ринку хостелів	
Монастирська Х.Р.	212
Пріоритети енергетичної стратегії ЄС в контексті економічної безпеки	
Волчков І.С.	214
Вплив російсько-української війни на інвестиційний клімат європейських країн	
Симоненко Н.Л.	216
Роль креативних індустрій в соціально-економічному розвитку суспільства	
Горбаченко А.А.	218
Вплив українсько-російської війни на міжнародний ринок авіаційних перевезень	
Шлапаченко К.В.	221
Сучасний стан торговельного співробітництва України з ЄС	
Мірошниченко А.О.	224
Диверсифікація співробітництва України та Хорватії в умовах російського вторгнення	
Лимар І.В.	226
Вплив розвитку фармацевтичного сектору на економічні стратегії країн ЄС	
Волянюк Д.І.	228
Трансформація світового ринку фармацевтичних препаратів	

Загалом, на відміну від практики подолання бідності в туризмі, відповідні дослідження ефективності подолання бідності в туризмі в етнічних регіонах все ще відстають, особливо дослідження щодо ефективності витрат і результатів подолання бідності в туризмі в етнічних регіонах, тому існує нагальна потреба глибше перевірити вплив відповідної політики подолання бідності в туризмі, щоб науково запропонувати майбутні стратегії розвитку та шляхи розвитку для подолання бідності в туризмі в етнічних регіонах [1].

Список літератури:

1. JianchunYang, YingWu, JialianWang, ChengchengWangandQianWu. A Study on the Efficiency of Tourism Poverty Alleviation in Ethnic Regions. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.642966/full>
2. Wolfgang Weinz (SECTOR) and Lucie Servoz (SECTOR), for International Labour Office Sectoral Activities Department. Poverty reduction through tourism. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/publication/wcms_159257.pdf
3. Alessia Fravolini. The role of tourism in the fight against poverty. URL: <https://medium.com/lybra-tech/the-role-of-tourism-in-the-fight-against-poverty-ff2921259a95>

Храпко О.О.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС

На сучасному етапі світового економічного розвитку, розвитку взаємовідносин між країнами світу, міжнародне інвестиційне співробітництво набуває вагомості ролі. Завдяки глобалізації, лібералізації та обумовлені ними світові інвестиційні потоки зазнали істотних змін і значно трансформували традиційні уявлення про роль та напрямки іноземних інвестицій, що відбувалися у попередньому столітті. До таких змін відносимо співвідношення інвестиційних потоків між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, що швидко змінилося на переломі століть.

Інвестиційне співробітництво між країнами світу є різновидом міжнародних економічних відносин, які сприяють ефективному розподілу інвестиційних ресурсів, капіталу між двома і більше країн, які використовують переваги участі у міжнародному поділі праці [2].

Міжнародне інвестиційне співробітництво між Україною та Європейським союзом базується на угодах, які створили усі умови для залучення європейських інвестицій в Україну. Процес руху іноземних інвестицій передбачає взаємну вигоду між двома сторонами договору, між обома державами, а також сприяє підвищенню ефективності співробітництва, зростання взаємозалежності між

підприємствами України та Європейського союзу, і в кінцевому результаті – сприяння економічному розвитку усіх сторін співробітництва.

Слід зазначити, що найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій спрямовувався у такі сектори, як [1]: промисловість, переважно переробна; роздрібна та оптова торгівля; фінансова та страхова діяльність – на кожний з них понад 20% прямих інвестицій; операції з нерухомим майном, виробництво харчових продуктів, тощо. Загалом рух інвестицій між Україною та ЄС наведений у таблиці 1.

Таблиця 1

Рух інвестицій між країнами ЄС та Україною, млн. дол. США

	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Усього з країн ЄС в Україну</i>	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 905,1	35 809,6
ЄС (дані на 2022 р.)	24 982,8	23 425,7	24 145,2	25 972,3	28 289,3
Усього з країн ЄС-15	13 347,9	12 936,9	13 400,8	14 475,1	16 029,7
<i>Усього прями інвестиції з України в країни ЄС</i>	6 315,2	6 346,3	6 322,0	6 294,4	6 272,7

Джерело: [1].

Отже, у 5-6 разів більше надходить прямих інвестицій з країн ЄС в Україну, аніж вітчизняні спрямовуються в країни Європейського союзу. Загалом сучасний стан економіки України потребує інвестиції, і характеризується нестачею інвестиційних ресурсів. Водночас сьогоднішня війна з РФ не дає можливості збільшити залучення інвестиційних європейських ресурсів. Із закінченням війни передбачається, що європейські інвестиції спрямовуватимуться на відновлення секторів виробництва і призведе до диверсифікації діяльності європейських інвесторів. Створене сприятливе середовище в Україні у майбутньому сприятиме покращенню інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
Міжнародні економічні відносини. За ред. проф. Голікова А. П., Довгаль О. А. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.

Прошунін І.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

Ринок електроенергії ЄС функціонує як будь-який інший ринок. Ціну встановлює маржинальний виробник. Якщо зростає попит, вмикаються вугільні та

АНОТАЦІЯ

Храпко О.О. Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС. – Рукопис.

Кваліфікаційна магістерська робота за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», 2023.

Магістерська робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів інвестиційного співробітництва, визначена його роль в економіці приймаючих країн, розкритий механізм здійснення інвестиційного співробітництва між країною та ЄС. Об'єктом дослідження у магістерській роботі є процес інвестиційного співробітництва.

Проаналізовані сучасні тенденції інвестиційного співробітництва України з країнами-членами ЄС. Розкриті сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва та запропоновані шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС. Обґрунтовано перспективи співробітництва України з країнами-членами ЄС. Автором досліджено теоретичні аспекти інвестиційного співробітництва, визначена його роль в економіці приймаючих країн, розкритий механізм здійснення інвестиційного співробітництва між країною та ЄС. Виявлені сучасні проблеми розвитку інвестиційного співробітництва та запропоновані шляхи покращення інвестиційного співробітництва України та країн ЄС.

Ключові слова: інвестиційне співробітництво, інвестиційна політика, прямі іноземні інвестиції, економічний розвиток, міжнародне співробітництво, європейські інвестори, кредитування.

ANNOTATION

Khrapko O.O. Investment cooperation of Ukraine with the EU member states. — Manuscript.

Qualifying master's thesis on specialty 292 "International economic relations", 2023.

The master's thesis is devoted to the research of theoretical and practical aspects of the investment cooperation. Its role in the economy of the host countries was determined and the mechanism of implementation of the investment cooperation between the country and the EU was revealed. The process of the investment cooperation is the object of research in the master's thesis.

Current trends in the investment cooperation between Ukraine and the EU member states were analyzed. Current problems in the development of the investment cooperation were revealed and ways of improving the investment cooperation between Ukraine and the EU countries were offered. The prospects of Ukraine's cooperation with the EU member states were substantiated. The author researched theoretical aspects of the investment cooperation, defined its role in the economy of the host countries, revealed the mechanism of implementation of the investment cooperation between the country and the EU. Current problems in the development of the investment cooperation were identified and ways to improve investment cooperation between Ukraine and the EU countries were offered.

Key words: investment cooperation, investment policy, direct foreign investment, economic development, international cooperation, European investors, lending.